

Messia, futurum scilicet, ut vinea Domini incensa igni, & ab hostibus eradicata, continuo iterum virescat, & floreat: nam increpante, seu imperante Deo, ut cesset vastatio, continuo peribunt incendio & suffossio.

ψ. 18. *Fiat manus tua super virum dexteram tua; & super filium hominis, quem confirmasti tibi.*

Secutus de adventu Messia, fausta illi precatur. *Fiat manus tua* ad protegendum temper, & ubique virum, quem non cooperatio viri, sed sola Divina virtus in utero Virginis formavit: nec eum electio humana, sed sola voluntas Divina Regem Ecclesiae fecit.

ψ. 19. *Et non discedimus a te, vivificabis nos, & nomen tuum invocabimus.*

Christo nos regente, non amplius discedemus a te, quia Regnum Christi æternum erit: vivificabis nos vitam gratiae hic in terris, & vitam gloriae postea in Caelis; & nos laudabimus te, & gratias agemus in æternum.

ψ. 20. *Domine Deus Virtutum converte nos: & ostende faciem tuam, & salvi erimus. Vide ψ. 8.*

PSALMUS LXXX.

Titulus: *In finem pro torcularibus. Psalmus ipsi Asaph. Vide titulum Ps. 8. Quidam*

quinta Sabbati, sed in Hebraeo
torcularibus Græcis, &

mentum est coheratio ad festum

torcularibus: & simul commemoratio

Dei, de qua dies festi celebrantur

torcularibus, & ingratiudini

torcularibus, & ingratiudini

torcularibus, & ingratiudini

torcularibus, & ingratiudini

torcularibus, & ingratiudini

torcularibus, & ingratiudini

torcularibus, & ingratiudini

torcularibus, & ingratiudini

torcularibus, & ingratiudini

torcularibus, & ingratiudini

torcularibus, & ingratiudini

torcularibus, & ingratiudini

torcularibus, & ingratiudini

torcularibus, & ingratiudini

torcularibus, & ingratiudini

torcularibus, & ingratiudini

torcularibus, & ingratiudini

torcularibus, & ingratiudini

torcularibus, & ingratiudini

torcularibus, & ingratiudini

torcularibus, & ingratiudini

torcularibus, & ingratiudini

torcularibus, & ingratiudini

dam addunt, quinta Sabbati, sed in Hebraicis codicibus, & in correctioribus Græcis, & Latinis non habetur.

Argumentum est cohortatio ad festos dies rite celebrandos: & simul commemoratio beneficiorum Dei, ob qua dies festi celebrantur, & reprehensio negligentia, & ingratitude Hebræorum.

ÿ. 1. *Exultate Deo adiutori nostro, jubilate Deo Jacob.*

Hortatur, ut, cum Deum laudamus, cum magnâ cordis lætitiâ id agamus: si enim hilarem datorem diligit Deus, multò magis hilarem laudatorem. Hilaritas autem cordis ex desiderio, & amore nascitur; unde qui cum accidiâ psallit, indicat se parùm amare, cui psallit. *Exultate &c.* cum exultatione laudate Deum, qui potens est, & foris ad nos in omnibus rebus iuvandos. *Jubilate &c.* magnâ, & lætâ voce canite laudes Dei nostri.

ÿ. 2. *Sumite psalmum, & date tympanum, psalterium iucundum cum cithara.*

Hortatur, ut non solùm voce, sed etiam instrumentis musicis Deum celebremus. Per hæc in Novâ Lege intellige sonitum bonorum operum, quæ verbis laudatoriis, quasi ex alterâ parte respondere, & consonare debent.

Assu-

Assumite Psalmum, vos Levitæ, proferte tympanum cum citharâ, & jucundè pulsare.

Ÿ. 3. *Buccinate in neomenia tuba in insignie solemnitatis vestrae.*

Explicat, præcipuè jubilandum esse in Neomeniis, sive Noviluniis, præsertim in Neomeniâ Septembris, quæ erat omnium celebratissima, in quam incidebat festum tubarum. *Vide Levit. 23. & Num. 29.*

Ÿ. 4. *Quia præceptum in Israel est, & iudicium Deo Jacob.*

Ÿ. 5. *Testimonium in Joseph posuit illud, cum exires de terra Egypti, linguam, quam non noverat, audivit.*

Ratio cantandi cum gaudio, & pulsandi instrumenta musica est, quia hoc Deus ipse mandavit, dum eduxit populum de captivitate Pharaonis: vult enim Deus, qui nullâ re indiget, hoc tributum laudis, & memoriæ beneficiorum suorum. *Quia præceptum Sc.*, quia hoc præcepit Deus populo suo Israel, & in eodem populo conservatur hoc iudicium, seu præceptum. *Testimonium Sc.* idem repetit, & addit tempus. Per Joseph intellige eundem populum. *Linguam Sc.*, per hanc Veteres intelligunt vocem Dei loquentis de monte Sina; nec enim antea loquentem Deum audierant. Re-

... aliqui intelligunt linguam
... sentus in: populus cum bat
... lingua convertatur est.

6. Divertit ab inerbis dorf
... in cophino servierunt.

... alterum beneficium Dei erga
Deus liberavit populum suum ab
laborum, cuius populi manus ja
... cophinis plenis loto, vel later
... Egypti.

7. In tribulatione invocasti me.

... exaudi te in abscondito temp
... te apud aquam contradiotionis.

Ab hoc v, usque ad finem vicissim
... Deus beneficia sua in populum

... Deum in gratitudine. Dum in
... lationem gravissimam patereris;

... liberavi te de durissima servitu
... tude tercia illa: etiam exaudi vi

... plagas, quibus Egyptum
... enim abscondi te, & protegi; ne p

... noceret. Post hæc tam magna
... tavi vper aquæ penuriam, ut ex

... & patientiam tuam; sed inv
... ventem, & inebrem. *Vide Exod. 17*

... Dicitur quæ contradicitionis, qui
... populus contradicere cepit Moisi

... spectum detestare. D

centiores aliqui intelligunt linguam Ægyptiam, ut sensus sit : populus cum barbaris ignorantæ linguæ conversatus est.

v. 6. Divertit ab oneribus dorsum ejus, manus ejus in cophino servierunt.

Ecce alterum beneficium Dei erga Hebræos, Deus liberavit populum suum ab oneribus duris laborum, cujus populi manus jam diu ingestandis cophinis plenis luto, vel lateribus servierunt Ægyptiis.

v. 7. In tribulatione invocasti me, & libera vi te : exaudi vi te in abscondito tempestatis : probavi te apud aquam contradictionis.

Ab hoc *v.* usque ad finem vicissim commemorat Deus beneficia sua in populum, & hujus in Deum ingratinudinem. Dum in Ægypto tribulationem gravissimam patereris, invocasti me, & libera vi te de durissimâ servitute, educendo de terrâ illâ : etiam exaudi vi te, cum timeres plagas, quibus Ægyptum percussis tunc enim abscondi te, & protexi, ne plagæ illæ tibi nocerent. Post hæc tam magna beneficia tentavi te per aquæ penuriam, ut explorarem fidem, & patientiam tuam; sed inveni impatientem, & infidelem. *Vide Exod. 17. & Num. 20.* Dicitur aqua contradictionis, quia propter eam populus contradicere cœpit Moysi, & ejus imperium detrectare. D

rite Psalmum, vos Levitici
n cum cithara, & iucunditate
3. Buccinate in novena
mnitatu vestre.
plicat, præcipue jubilandu
, sive Novilunio, præcipue
Septembris, quæ erit octava
ia, in quam incidebat lectura
evit. 23. & Num. 29.
4. Quia præceptum in
eo Jacob.
5. Testimonium in
vires de terra Ægypti,
verat, audivit.
o cantandi cum gaudio, &
tra musica est, quia hoc Deum
dum eduxit populum de
nis; vult enim Deus, quia
hoc tributum laudis, & mem
ura suorum. Quia præceptum
cepit Deus populo suo, &
pulo conferatur hoc præceptum.
Testimonium Sc. idem repa
pus. Per Joseph intellige
Linguam Sc., per hanc Ver
ocem Dei loquentis de monte
ea loquentem Deum audire

ψ. 8. *Audi populus meus, & contestabor te, Israel si audieris me, non erit in te Deus recens, neque adorabis Deum alienum.*

ψ. 9. *Ego enim sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Aegypti, dilata os tuum, & implebo illud.*

Refert in personâ Dei, quam æquas conditiones Deus populo suo proposuerit, & quam ampla promiserit, si pactis stare voluisset. Audi gens Hebræa, quæ es populus meus: & palam testatum faciam tibi, quid à te requiram, & quid tibi redditurus sim. Israel, si mihi obedire volueris, hoc imprimis tibi mando, ut non colas Deos falsos, recenter sculptos, vel in cerebro confictos. Dein addit optimam rationem: nam ego sum &c. tum subdit promissionem amplissimam: dilata, quantum potes, os, & fauces desiderii sui, quia replebo cibo suavissimo famem tuam. Hanc promissionem solus Deus implere potest; nulla verò creatura.

ψ. 10. *Et non audivit populus meus vocem meam, & Israel non intendit mihi.*

Queritur Deus de ingratitude populi. Mirum certè, quòd cum in terris servuli ambient gratiam Domini sui, & pro magno beneficio reputent, si cum eis Dominus loqui, vel eos respicere dignetur: Israel tamen, h. e. pulvis,

Deum Deorum audire, & in e
redignatur,

11. Et dimisi eos secundum de
uram, ibunt in adventionibus sui
tortendunt, sed iustissimum flag

Deus contemprobus suis, o
cordis. Permitti, ut operarentur

licentias suas: sequentur non vias
meas, sed cogitationes cordis su

rum, quos humana curiositas in
nituritudine vitiorum, quibus cot

definitur Dei lumine, & ope
as.

12. Si populus meus audisset n
vius meis ambulasset.

13. Pro nihilo forsitan inimic
miassem: & super tribulantes e
viam meam.

Rede Deus ad promissiones, ut ost
viam tibi misericordiz affluentiam.

vius audisset me, & in legibus m
sa, facillime, & celerrimè orat
in comitantopere vexant, hu
deceitlen, ut caput attollere no
viam super persecutores populi me
tantum potestate mea, atque eos con
viam, pro male, significat, Deum fa
D 2

& cinis Deum Deorum audire, & in eum intendere dedignetur.

v. 11. *Et dimisi eos secundum desideria cordis eorum, ibunt in aduentionibus suis.*

Horrendum, sed iustissimum flagellum minatur Deus contemptoribus suis, obdurationem cordis. Permissi, ut operarentur juxta concupiscentias suas: sequentur non vias rectas legis meae, sed cogitationes cordis sui in cultu Deorum, quos humana curiositas invenit; in omni turpitudine vitiorum, quibus corrumpuntur destituti Dei lumine, & ope gratiae efficacis.

v. 12. *Si populus meus audisset me, Israel si in viis meis ambulasset.*

v. 13. *Pro nihilo forsitan inimicos eorum humiliassem: & super tribulantes eos misissem manum meam.*

Redit Deus ad promissiones, ut ostendat innotatam sibi misericordiae affluentiam. Si populus meus audisset me, & in legibus meis ambulasset, facillimè, & celerrimè omnes hostes, qui eum nunc tantopere vexant, humiliassem, & dejecissem, ut caput attollere non valerent: quia super persecutores populi mei misissem manum potentiae meae, atque eos contrivissem. Illud, *pro nihilo*, significat, Deum facillimè id

agere, quia nihil ei resistit. Illud, *forſitan*, addiderunt Septuaginta, ut intelligeremus Deum non neceſſariò, ſed liberè agere, & poſſe, ſi velit, non agere.

ŷ. 14. *Inimici Domini mentiti ſunt ei, & erit tempus eorum in ſacula.*

Loquitur de Judæis, de quibus ŷ. 10. Judæi rebelles mentiti ſunt ei, quia promiſerunt ad radices montes Sinai, *Exod. 24.*, ſe facturos omnia, quæ Dominus imperaſſet; & tamen nihil eorum opere compleverunt: & erit tempus defectionis, & rebellionis eorum in ſacula, quia vix in fine mundi reliquæ Judæorum convertentur.

ŷ. 15. *Et cibavit eos ex adipe frumenti, & de petra melle ſaturavit eos.*

Hic notatur maxima Judæorum ingratitude, qui mentiti ſunt Domino, cùm tantis eos beneficiis aſſeciſſet. Verba referti poſſunt ad manna Judæorum in deſerto, & ad aquam de petra per Moſen eductam, quæ, ut Theodoretus ait, ſitientibus Hebræis inſtar mellis videbatur.

PSALMUS LXXXI.

Titulus: *Psalmus Aſaph.*

Argumentum eſt exhortatio ad Judices, ut juſtè judicent. Sed ut majorem efficaciam habeat

exhortatio, inducitur Deus ſummus
ut Judices minoret.

1. Deus ſeſu in Synagoga Deorum
autem Deus dijudicat.

2. Deus ſemper adest, aſſiſit præſens in
ſeſu, in conventu Judicum; & du

3. Deus in medio eorum
judicat ipſos Judices, rectæ ſint ec

4. an iniquæ.

5. Uſquequæ judicatis iniquitatem,
peccatum ſummum?

6. Quis loqui cenſendus ſit, David, an
rectum eſt. Quando peſte verabitur in

7. peccato iniquè judicandi; cuius ratio eſt,
miſi facies. Et non attenditis ad merita

8. ſed gratiam divinum, potentium, qui
peccant, quod cupiant a Judicibus

9. ſuam juſtitiam anteponi.

10. 3. Judicare eſt, & proſilio, hum
perem juſtificare.

11. Reprehendit Deus, ſive Propheta prin
cipium acceptionis perſonarum; nun

12. tum oppreſſionis pauperum, tum diffi
dicionem, tum damnando injuſtè. Se

13. non eſt, ut ſemper in favorem pauperis
tor; ſed juſtus eſt, & injuſtè accuſatur,
ſeriat, inſultu pauperis emineat, ne

14. tum potentia opprimatur. D. 3

beat exhortatio, inducitur Deus summus Judex,
 increpans Judices minores.

¶ 1. Deus stetit in Synagoga Deorum, in
 medio autem Deos dijudicat.

Deus semper adest, assistit præsens invisibili
 majestate, in conventu Judicum; & dum illi
 judicant populos, Deus in medio eorum assi-
 stens, judicat ipsos Judices, rectæne sint eorum
 sententiæ, an iniquæ.

¶ 2. Usquequò judicatis iniquitatem, & fa-
 cies peccatorum sumitis?

Quis loqui censendus sit, David, an Deus,
 incertum est. Quamdiu perseverabitis in hoc
 peccato iniquè judicandi; cujus ratio est, quia
 sumitis facies &c. non attenditis ad merita cau-
 sæ, sed gratiam divitum, potentium, qui hoc
 ipso peccant, quòd cupiant à Judicibus gra-
 tiam suam justitiæ anteponi.

¶ 3. Judicate egeno, & pupillo, humilem,
 & pauperem justificate.

Reprehendit Deus, sive Propheta primo lo-
 co vitium acceptionis personarum; nunc addit
 vitium oppressionis pauperum, tum differendo
 justitiam, tum damnando injustè. Sensus ¶.
 non est, ut semper in favorem pauperis judice-
 tur; sed, si justus est, & injustè accusatur, Judex
 faciat, ut justitia pauperis emineat, nec alio-
 rum potentiâ opprimatur. D 3 ¶

quia nihil ei resistit. Illud, ut
 ne Septuaginta, ut intelligitur
 cessatio, sed libere agere, ut
 agere.
 14. Inimici Domini mendaci-
 spues eorum in facula.
 vitur de Judicis, de quibus in
 smentis sunt ei, quia pro
 montes Sinai, Exod. 17. & c.
 quæ Dominus imperavit
 im opere compleverunt
 onis, & rebellionis eorum
 x in fine mundi reliquæ
 ur.
 15. Et cibavit eos ex adipe
 a melle saturavit eos.
 noratur maxima Judicatio
 vi meriti sunt Domino, ut
 tis affectisset. Verba referunt
 Judæorum in deserto, & c.
 per Mosen eductam, que in
 sicientibus Hebræis inducitur
 PSALMUS LXXX.
 nus: Psalmus Asaph.
 Argumentum est exhortatio
 judicem, sed iniquum est

¶. 4. *Eripite pauperem, & egenum de manu peccatoris liberate.*

Non satisfacit Judex officio suo, si solum proferat justum judicium, sed insuper ipsius est sententiam hanc executioni mandare, ne pauper detrimenti aliquid à potentiore inimico patiatur.

¶. 5. *Nescierunt, neque intellexerunt : in tenebris ambulant, movebuntur omnia fundamenta terræ.*

Deplorat voluntariam cæcitatem Judicum, ob quorum injustitias totus orbis terrarum conturbatur. *Nescierunt*, quid facti, *neque intellexerunt*, quid juris esset in causâ : indè errant in judicando, ut cæci inter ambulandum ex quo sequitur perturbatio, seditio, defectio &c. populorum.

¶. 6. *Ego dixi, Dii estis, & filii excelsi omnes.*

Post reprehensam acceptionem personarum, injustitiam, ignorantiam, jam ostendit, quàm indigna sint hæc vitia eo sublimi honore, in quo Deus illos collocavit. Ego asserui : vos *Judices, & Principes terræ, Dii estis, & filii Dei*, per participationem authoritatis judicandi, & jubendi.

¶. 7. *Vos autem sicut homines moriomini, & sicut unus de Principibus cadetis.* Ego

judici, quid sitis dignatione Dei; quid sitis vitio vestro. Ex Deo, & Angelis similes; sed ex hominibus ex primo homine, sic moriemini; & ex proprio vestro arbitrio potestate vobis tradita de Principibus Cælestibus, seu de summo gradu auctoritatis cadetis de summo gradu auctoritatis ad extremam miseriam homines, hebraice est, sicut Adam 1. 1. Surge Deus, judica terram, quia hereditabis in omnibus gentibus. Conclusio duplicem sensum habet; e refecto.

Quandoquidem abutuntur Judices potestate, in Deum, summe Judex exurgit in ipsos Judices, liberans opprobrios, ab oppressione potentiorum : quoniam possessio tua temporaria, in omni genere humano. Non est illius Regna filii hominum, ut potestatem non semper retineat. Vel : surge Deus Christus, veni in mundum, vindica eam à potestate peccatorum; trade eam ministris tuis sicut heres universorum, ut naturalis filius Dei. Et demum sicut

Ego dixi, quid sitis dignatione Dei; sed nunc addam, quid sitis vitio vestro. Ex Dei munere Dii estis, & Angelis similes; sed ex peccato, quod habetis ex primo homine, sicut ceteri homines moriemini; & ex proprio vestro vitio, quo abutimini potestate vobis traditâ, sicut unus de Principibus Cælestibus, seu Angelis Apostaticis cadetis de summo gradu ad imum, de magnâ gloriâ ad extremam miseriam. Illud, sicut homines, hebraicè est, sicut Adam.

ψ. 8. Surge Deus, judica terram, quoniam tu hereditabis in omnibus gentibus.

Conclusio duplicem sensum habet; utrumque refero.

Quandoquidem abutuntur Judices potestate tuâ, tu Deus, summe Judex exurge, & exerce judicia in ipsos Judices, liberans pauperes innoxios, ab oppressione potentium iniquorum: quoniam possessio tua semper erit, sicuti fuit, in omni genere humano. Non enim sic distribuis Regna filiis hominum, ut tu supremam potestatem non semper retineas.

Vel: surge Deus Christe, veni in terras, judica terram, vindica eam à potestate tenebrarum; trade eam ministris tuis fidelibus; quoniam tu es hæres universorum, ut verus, & naturalis Filius Dei. Et demum surge ite-

rum, & veni de Cælo cum Sanctis tuis, & judica terram iudicio ultimo, à quo nulla dari poterit appellatio; quia *hereditabis in omnibus gentibus*, quando omnes inimici tui subiecti erunt sub scabellum pedum tuorum, & sublato omni principatu, & potestate, tu solus pacificè cum Patre, & Spiritu S. regnabis per omnem æternitatem.

PSALMUS LXXXII.

Titulus: *Canticum Psalmi Asaph. Hic est ultimus ex Psalmis, qui inscribuntur Asaph.*

Omissis aliorum sententiis, probabilissimum est, argumentum Psalmi esse de bellis Antichristi adversus Ecclesiam.

Y. 1. *Deus, quis similis erit tibi? ne taceas, neque compescaris Deus.*

Precatur Deum in personâ populi, ut non amplius dissimulet vindictam suam de persecutoribus populi sui. Deus, nemo tibi comparari potest in potentiâ, & robore; cum tu solus sis omnipotens: ideo ne dissimules, nec te ipse mitiges, & compescas à sumendâ vindictâ, tu qui Deus es, cui nemo resistere potest.

Y. 2. *Quoniam ecce inimici tui sonuerunt, & qui oderunt te, extulerunt caput.*

Mag-

qua ratio, cur Deus silere non
Cum inimici tui tumultum insoli
tum, turbulenti sunt &c. ap
Antichristo, plerumque, qui non a
Ecclesiam profecti, palam se d
ungent, & tum ipsi efferent
solum, & caput commune omni
tam, h. e. Antichristum.

3. *Super populum tuum malign
tam, & cogitaverunt adversus*

4. *Dixerunt, venite, & disperda
vite, & non memoretur nomen
ia.*

Explicat magnitudinem periculi,
indifferat divini opem. Malignam co
nne adversus totum populum tuum
implex erit apud Antichristum, co
modo cum Diabolo, quem occubi
legando se Christum, ut Christianos e
tanti probando circumcisionem, &
seducat Hebræos. Et malignos sum il
tum excogitaverunt in perniciem
morum, qui sanctificati sunt per la
Unguenti, tibi proprie sanctificari
cari. *Dixerunt, efficia mus, ut non sint
nos, & populus, & ne nomen quidem
tibi perire.* D s

Magna ratio, cur Deus silere non debeat. Quoniam inimici tui tumultum insolitum excitaverunt, tumultuati sunt &c.: apparen- te enim Antichristo, plurimi, qui non audebant se hostes Ecclesie profiteri, palam se Antichristo adjungent, & tum ipsi efferent audacter caput suum, & caput commune omnium iniquorum, h. e. Antichristum.

ψ. 3. *Super populum tuum malignaverunt consilium, & cogitaverunt adversus Sanctos tuos.*

ψ. 4. *Dixerunt, venite, & disperdamus eos de gente, & non memoretur nomen Israel ultra.*

Explicat magnitudinem periculi, ut Deus non differat diutius opem. Malignum consilium inierunt adversus totum populum tuum; quod multiplex erit apud Antichristum, consilium habendo cum Diabolo, quem occultè colet; fingendo se Christum, ut Christianos decipiat; & simul probando circumcisionem, & sabbata, ut seducat Hebræos. Et malitiosum illud consilium excogitaverunt in perniciem fidelium tuorum, qui sanctificati sunt per sanguinem Unigeniti, & tibi propriè sanctificati, & dedicati. *Dixerunt, efficiamus, ut non sint amplius gens, & populus, & ne nomen quidem populi Dei super sit.*

de veni de Calo cum...
erram iudicio ultimo, aquila de
appellatio; quia heretici tum
quando omnes inimici
scabellum pedum tuorum, & in
i principatu, & potestate, in
im Patre, & Spiritu S. regnante
ernitatem.

PSALMUS LXXXII
Ius: Canticum Psalmi
ultimus ex Psalmis, quatuor

ffis aliorum sententis, pro
umentum Psalmi esse
adversus Ecclesiam.

Deus, quis similis erit
impescari Deus,
tue Deum in persona populi
dissimulet vindictam
& populi sui. Deus, o
est in potentia, & robore,
omnipotens: ideo ne
iriges, & compelas
qui Deus es, cui

Quoniam ecce inimici tui
extulerunt caput

v. 5. Quoniam cogitaverunt unanimiter simul, adversum te testamentum disposuerunt tabernacula Idumæorum, & Ismahelita.

v. 6. Moab, & Agareni, Gebal, & Ammon & Amalech: alienigenæ cum habitantibus Tyrurum.

v. 7. Etenim Assur venit cum illis, facti sunt in adiutorium filiis Loth.

Per decem illas gentes intel'ige multitudinem Orientalium barbarorum, qui cum Antichristo gravissimè persequentur Ecclesiam. Illud cogitaverunt unanimiter, significat, uno animo consilium cœperunt adversum te &c. h. e. fœdus inierunt adversus populum tuum. Porro illæ gentes, quæ contra Machabæos pugnarunt, ad literam sunt, primò Idumæi, seu castra Idumæorum: hi populi descendunt ab Esau, qui & dictus Edom. Dein Ismahelita, descendentes ab Ismahele, filio Abraham ex Agar ancillâ: tertio Moab, populus sic dictus à Moab, filio Loth. Quartò Agareni, descendentes ex dictâ Agar, quæ dimissa ab Abraham, alteri marito nupsit. Quintò Gebal, populus descendens à Gebal; quod sitne nomen viri, an regionis, incertum est, cum in hoc tantum Scripturæ loco inveniatur. Sextò Ammon, populus descendens ab Ammon filio Loth, fra-

Moab. Septimò Amalech, populus ab Amalech, nepote Elau. Agareni, h. e. populus Philitinorum. Gebal, dicitur à Tyro urbe, & emporio. Decimò Assur, qui venit in auxilium, h. e. Ammonitis, & Moabitibus. Per Assyrios hos intelligit, seu illos Assyrios, quos constituit Rex Assyria in Samaria, dum tunc regnabat in Assyria, 4. Reg. 17. Facillus sicut Madian, & Sifon, seu terræ Cisson. dicitur per modum imprecationis gentium, quæ cum Machabæis pugnavit, sed præcipue Antichristi, & comparans illos aliis persecutoribus perierunt. Disperde illos, sicut Gedeonis Judicis penitus perdidisti Sitaram, Præcipue Regis Jabin. Et sicut delevit Regem Chanaan cum exercitu suo, qui dicitur Cisson. V. 4. 1. Meminit David horum Persecutores, quia victi sunt non solum à patribus hominibus, & magistris, sed à viribus Judæorum

5. Quoniam cogitaveram
adversum te testamentum
scula laudatorum, & limbo
6. Moab, & Agareu, Gaba
alech: alienigena cum habitant
7. Etenim Assur venit cum
adjutorum filius Loth,
decem illas gentes intellegunt
orientalium barbarorum, quibus
gravissime persequuntur
guaverunt unanimiter, &
consilium ceperunt ad
edus inierunt adversus populos
llæ gentes, quæ contra Moab
int, ad literam sunt, primus
aldumzorum: hi populi
qui & dicitur Edom. Deinde
scendentes ab Ismahel, sicut
ancillâ: tertio Moab, populus
oab, filio Loth. Quarto Agareu
es ex dictâ Agar, quæ dimittitur
lteri marito nuptie, Quinto Gaba
scendens à Gaba, quod situm
regionis, incertum est, ubi
scripturæ loco invenitur, Sexto
alus descendens ab Ammon

fratre Moab. Septimò *Amalech*, populus des-
cendens ab Amalech, nepote Elau. Octavò
Alienigena, h. e. populus Philistinorum Nonò
Tyrus, sic dicti à Tyro urbe, & emporio nobi-
lissimo, Decimò *Assur*, qui venit in auxilium
filiis Loth, h. e. Ammonitis, & Moabitis con-
tra Judæos. Per Assyrios hos intellige Samari-
tanos, seu illos Assyrios, quos constituit Sal-
manasar Rex Assyriæ in Samaria, dum transtu-
lit decem tribus in Assyriam, 4. Reg. 17.

¶ 8. *Facillis sicut Madian, & Sisare, sicut
Jabin in torrente Cisson.*

Prædicit per modum imprecationis exterminium gentium, quæ cum Machabæis prælia-
bantur, sed præcipuè Antichristi, & exercitûs
ejus, comparans illos aliis persecutoribus, qui
similiter perierunt. Disperde illos, sicut olim
tempore Gedeonis Judicis penitus prostrasti
Madianitas, *Jud. C. 6. & 7.*; & sicut tempore
Baruch Judicis perdidisti Sisaram, Principem
militiæ Regis Jabin. Et sicut delevisti ipsum
Jabin Regem Chanaan cum exercitu suo pro-
pe torrentem, qui dicitur Cisson. Vide *Jud.
C. 4. & 5.* Meminit David horum Principum
præter ceteros, quia victi sunt non sinè mira-
culo à paucis hominibus, & magis terrore à
Deo immisso, quàm viribus Judæorum.

v. 9. *Disperierunt in Endor, facti sunt, ut stercus terræ.*

Describit locum, ubi perierint Jabin, & Sisara cum exercitu, scilicet in Endor, Jos. 16. ibi facti sunt, ut stercus terræ, quia insepulti committerentur, & à maximâ gloriâ ad summam ignominiam redacti sunt.

v. 10. *Pone Principes eorum, sicut Oreb, & Zeb, & Zebec, & Salmana.*

Redit ad Gedeonem, qui non solum Madianitas profligavit, sed & paulò post interfecit duos eorum Principes, Oreb, & Zeb, & duos Reges, Zebec, & Salmana, Jud. C. 7. & 8.

v. 11. *Omnes Principes eorum qui dixerunt, hereditate possideamus Sanctuarium Dei.*

Sicut Reges, & Principes Madianitarum, sic pone omnes Principes eorum populorum, qui dixerunt, velut propriam possessionem vindicemus nobis Jerusalem, urbem Deo sanctificatam, ut proprium ejus habitaculum. Per Jerusalem intellige Ecclesiam Dei, quam totis viribus oppugnabit Antichristus.

v. 12. *Deus meus pone illos ut rotam, & sicut stipulam ante faciem venti.*

Acutissimè comparat instabilitatem cum rota, & cum stipulâ interitum impiorum. Rota semper ruit in præceps, dum tandem tota confin-

stipulæ à flante vento huc, donec dissipata non amplius sit. Sic per modum imprecationis per multitudine actorum cum impijs. Et certe nihil instabilius est per impiorum, & finis eorum mor-

13. Sicut ignis, qui comburit in flamma comburens montes.

14. Ita persequens illos in tempestate turbabit eos.

15. Perditur impiorum supplicium, in hoc sæculo, & inventum in futuro.

16. Perditur facilitatem, seu velocitatem, quæ nunquam nec contentus similitudinis stipulas, comparat itam

17. Comburens ligna silvarum, inter quæ arida, & facillimè absumuntur; &

18. Comburens sanum in montibus, per tempestatem intelligit

19. Perditur ipsius iudicium, quod, in tantum turbatis, impios percelleret, & dissipabit.

20. Imple facies eorum ignis, & comburens in nomine Domini.

21. Comburens, & comburens in nomine Domini, & confundat eos, & per-

22. Comburens, & comburens in nomine Domini, & confundat eos, & per-

Disperent in Exa. tibi sent. 774.
 ibit locum, ubi perierit Job, & S.
 exercitu, scilicet in Ebon, p. 1. ubi
 r, ut sterens terre, quia iniqui com-
 nt, & a maxima gloria ad lumen
 iam redacti sunt.
 Pone Principes eorum, sicut Ori-
 Zeb, & Salmana.
 Gedeonem, qui non solum Mad-
 gavi, sed & paulo post interfecit
 a Principes, Oreb, & Zeb, & du-
 ber, & Salmana, Jud. 7. 25.
 Omnes Principes eorum quidem
 litate possideamus Sanctorum Do-
 leges, & Principes Madianitarum
 mores Principes eorum populo-
 is, velut propriam possessionem
 bis Jerusalem, urbem Deo sancti-
 coprium eius habitaculum, per
 ellige Ecclesiam Dei, quam tur-
 gnabit Antichristus.
 Deus meus pone illos in rotas
 in ante faciem venti,
 ne comparat instabilitatem cum
 stipula interitum impiorum, la-
 in preceptis, dum tandem totum

stingatur: stipulæ à flante vento huc, illuc ja-
 stantur, donec dissipatæ non amplius compa-
 reant. Sic per modum imprecationis prædicat,
 Deum justissimè acturum cum impiis persecu-
 toribus. Et certè nihil instabilius est prosperi-
 tate impiorum, & finis eorum mors æterna
 erit.

Ps. 13. Sicut ignis, qui comburit silvam,
 & sicut flamma comburens montes.

Ps. 14. Ita persequeris illos in tempestate tua,
 & in ira tua turbabis eos.

Prædixit impiorum supplicium, instabilita-
 tem in hoc sæculo, & interitum in futuro; jam
 prædicat facilitatem, seu velocitatem, quâ Deus
 illos puniet: nec contentus similitudine venti
 dissipantis stipulas, comparat iram Dei igni
 comburenti ligna silvarum, inter quæ multa
 sunt arida, & facillimè absumuntur; & flammæ
 comburenti scænum in montibus, præsertim
 liccatum. Per tempestatem intellige iram Dei,
 seu iustum ipsius iudicium, quod, instar vehe-
 mentissimi turbinis, impios percellat, contur-
 babit, & dissipabit.

Ps. 15. Imple facies eorum ignominia, &
 querent nomen tuum Domine.

Ps. 16. Erubescant, & conturbentur in sæ-
 culum sæculi, & confundantur, & pereant.

✱

ψ. 17. *Et cognoscant, quia nomen tibi Dominus, tu solus altissimus in omni terra.*

Prædicit, ex persecutoribus alios convertendos, alios in obstinatione mansuros. *Imple facies eorum confusione, ut ignominiam suam intelligentes quærant te, ex inimicis amici facti, Qui verò ex flagellis non molliuntur, sed instat Pharaonis magis obdurantur, æternâ confusione repleantur, & pereant in æternum. Et cognoscant inviti, tibi soli nomen Domini propriè convenire, cui ad nutum ser viunt omnia, Et cognoscant, quia tu solus præmines potestate super omnes Principes universæ terræ; neque ullus est, qui tecum contendere, vel tibi ullo modo comparari possit. Hæc Prophetia nunc ex parte impletur, in die iudicii omnino, & absolute implenda.*

PSALMUS LXXXII.

Titulus: *In finem, pro torcularibus, filiis Core, Psalmus.* Titulus patet ex Ps. 8, 41. & aliis.

Psalmum hunc videntur nonnulli nimis humiliter exponere, qui docent, Davidem, vel populum exprimere desiderium redeundi Ierosolytam, ut tabernaculum Domini visitare possent; aut Coritas proferre desiderium suum redeundi ex Babylone in Ierosalem, ut possint deservire ta-
ber-

... unde vultum capiebant, &
... tam ardenti desiderio, quod
... legimus, etiam ad literam, &
... tabernacula pertinere; & nihil terre
... nihil corporum Spirituum
... exprimere voluisse; & ideo a
... peregrinare, etiam post exi
... tabernaculum, & ip
... Psalmum hunc frequentar
... Quam dilecta tabernacula tu
... concupiscit, & defecit a
... Domini.
... est hominis pii admirantis, &
... ad patriam, & desiderium pe
... Nascitur verò hoc deside
... ditate patriæ, tum ex miseria p
... Quam dilecta &c. o quantum
... tabernacula, cælestes in
... Domine exercituum, b, e. An
... sapientissimorum, optimorum
... pulcherrimorum, Conca
... in numero eorum, qui Ca
... Exponit ita desiderio actia ill
... mea, & anima mea, pu
... consideratâ, delite
... aru
... Curram, & caromea ex
... Deum suum,

bernaculo, unde victum capiebant. Existimant
 Patres, tam ardens desiderium, quale in hoc
 Psalmo legimus, etiam ad literam, ad Cœlestia
 tabernacula pertinere; Et nihil terrenum, nihil
 humanum, nihil corporale Spiritum S. his suis
 vocibus exprimere voluisse; Et ideo ab Ecclesia
 Catholicâ peregrinante, etiam post exustum Hiero-
 solymitanum tabernaculum, Et ipsius urbis
 everisionem, Psalmum hunc frequentari.

ÿ. 1. Quàm dilecta tabernacula tua Domi-
 ne virtutum! concupiscit, Et defecit anima mea
 in atria Domini.

Vox est hominis pii admirantis, & peregri-
 nantis ad patriam, & desiderium perveniendi
 declarantis. Nascitur verò hoc desiderium tum
 ex felicitate patriæ, tum ex miseriâ peregrina-
 tionis. Quàm dilecta &c. ô quantum diligunt
 omnes pii tabernacula, cœlestes mansiones
 tuas, ô Domine exercituum, h. e. Angelorum,
 civium sapientissimorum, optimorum, poten-
 tissimorum, pulcherrimorum. Concupiscit &c.
 ponit se in numero eorum, qui Cœlum dili-
 gunt. Ego certè ita desidero atria illa, ut præ
 amore langueam, & anima mea, pulcritudine
 atriorum illorum consideratâ, deliquium pa-
 tiatur.

ÿ. 2. Cor meum, Et caro mea exultaverunt
 in Deum vivum.

De-

71. Et cognoscant, quia vna tibi
 ex solis altissimus in omni terra.
 licet, ex persecutoribus alios converter
 alios in obstinatione manebat. Impl
 rum confusione, ut ignominiam suam
 nres quærant te, ex inimicis amici fact
 ò ex flagellis non molliuntur, sed
 raonis magis obdurantur, æterni col
 pleantur, & pereant in æternum. Et
 iniviu, tibi soli nomen Domini pro
 nire, cui ad nutum servant omnia
 ant, quia tu solus præmines potest
 omnes principes univeſæ terre: neque
 qui tecum contudente, vel nobis
 imparari possit. Hæc Prophecia tunc
 pletur, in die iudicii omnino, & ab
 olenda.

PSALMUS LXXXII.

in finem, pro circulatoribus, &
 Psalmi. Titulus patet ex Ps
 is.
 in hunc videntur nonnulli nimis
 onere, qui docent, Davidem, vol
 rimere desiderium redeunda ser
 tabernaculum Domini visitari
 is proferre desiderium suum red
 em in Jerusalem, ut possent deser

Declarat vim amoris, & desiderii per effectum. Mens, & lingua exultando laudaverunt Deum vivum. Dicitur *vivus*, quia ipse solus est vita, suum intelligere, & velle; fons vitae, non aliunde accipiens, sed omnibus tribuens.

ψ. 3. *Etenim passer invenit sibi domum, & turtur nidum sibi, ubi ponat pullos suos.*

ψ. 4. *Altaria tua Domine virtutum, Rex meus, & Deus meus.*

Hi ψ. ψ. obscuri sunt, & ab aliis aliter exponuntur; sequor Hieron. & Theodoret. Operaverat sanctus peregrinus domum caelestem; sed interim, dum ejus possessio differtur, consolatur se. *Etenim passer &c.* omnia animalia quaerunt sibi locum aliquem quietis: & ipse etiam passerculus invenit sibi nidulum aliquem; nec solum animalia, quae delectantur frequentia, ut passer; sed etiam solitaria, ut turtures parant sibi nidos, ubi ponant pullos suos, & cum eis quasi securae quiescant. Mihi vero, siue activam vitam ducam, ut passer, siue contemplativam, more turturum, *altaria tua* sunt, ubi interim paulisper quiescam, & ubi vota mea, & casta desideria, piisque meditationes, & preces, & laudes, quasi pullos reponam. *Altaria, inquam, tua &c.* qui me re-

dom, ut passer, huc illic va
solitarius, dum, ut turtur, solita
Rex meus, cui milito, dum au
seri, laqueos tendunt; & L
dom, ut turtur viduus, d
Porro quid in terris nobis
inter tabernaculum caeleste, qua
ibi que die immolatur Agnu
sine suo aperuit credentibus Reg
ibi futurae gloriae nobis pign
propius adstant, etque inter
nos; ibi effundimus corda hoste
laudes devotius, & attentius,
vobis, decantamus.

5. *Beati qui habitant in domo*
in saecula saeculorum laudabunt
erat se invenisse nidum, ubi in
sed ex ipso nido admonit
domus aeterna nidulo temp
Beati &c. Ego quidem in h
quiesco; sed illi felicissime
qui habitant in domo tua, ubi
vires multae; ubi pa
casu tempore; & cum nullo indi
operet, ut tantum laudent te; n
imperat, quem nunquam sed
amare.

regis, dum, ut passer, huc illuc vagor; & qui
 me consolaris, dum, ut turtur, solitarius gemo.
 Vel: *Rex meus*, cui milito, dum aucupes mihi,
 ut passer, laqueos tendunt; & *Deus meus*,
 cui vaco, dum, ut turtur viduus, divina con-
 templor. Porro quid in terris nobis melius re-
 presentet tabernaculum caeleste, quam sacrum
 altare? ibi quotidie immolatur Agnus Dei, qui
 sanguine suo aperuit credentibus Regna Cae-
 lum; ibi futurae gloriae nobis pignus datur;
 ibi Deo propius adstantus, ei que intensius sup-
 plicamus; ibi effundimus corda nostra, & di-
 vinas laudes devotius, & attentius, quam ul-
 quam alibi, decantamus.

*Ps. 5. Beati qui habitant in domo tua Do-
 mine, in secula seculorum laudabunt te.*

Dixerat se invenisse nidum, ubi interim qui-
 esceret; sed ex ipso nido admonitus, quanto
 melior sit domus aeterna nidulo temporali, ex-
 clamat: *Beati Sc.* Ego quidem in hoc nidulo
 paulum quiesco; sed illi felicissime requies-
 cunt, *qui habitant in domo tua*, ubi divitiae, &
 gloria; ubi mansiones multae; ubi pax, & secu-
 ritas sempiterna; & cum nullo indigeant, id
 superest, ut aeternum laudent te; nec tædebit
 semper laudare, quem nunquam tædebit sem-
 per amare.

vim amoris, & delectari per
 ens, & lingua exultando laetetur
 um, Dicitur vovis, qui in solus
 suum intelligere, & velle boni
 inde accipiens, sed omnia tri-

*Et in passere invenit sibi nidum
 sibi, ubi ponat pullos suos.*

*Altaria tua Domine virtutum, Re-
 dent mens.*

, obscuri sunt, & ab aliis aliter et
 sequor Hieron. & Theodoret, Op-
 nctus peregrinus domum caelestem
 n, dum ejus possessio differtur, con-

Et in passere Sc. omnia animalia
 ibi locum aliquem quaerit; & ipse
 sterculus invenit sibi nidulum
 et solum animalia, quae delectantur
 , ut passer; sed etiam solitaria
 trant sibi nidos, ubi ponant pullos
 vus eis quasi securae quiescant. Ne
 activam vitam docam, in passere
 mplativam, more rurturum, ubi
 ubi interim paulisper quiescant
 nica, & casta desideria, pias precibus
 & preces, & laudes, quasi pullos
 Alarum, inquit, tua Sc. quae

tionem meam, auribus percipe Deus Jacob.

Redit ad gemitum suum, cupiens esse ex illis, qui dicto modo ascendunt. *Domine Deus,* qui potentissimus es, *exaudi orationem meam,* quâ peto corroborari in interiori homine: *auribus percipe Deus Jacob* orationem meam, qui sum ex filiis Jacob secundum spiritum, h. e. è numero fidelium.

ÿ. 9. Protector noster aspice Deus, & respice in faciem Christi tui.

Imploravit Dei auxilium, sumens argumenta ad impetrandum, quodd ipse potentissimus sit, & curam gerit populi sui; nunc eadem repetit aliis verbis, sed majori efficaciam. Dixerat, *Deus virtutum,* jam vocat protectorem, quasi fortissimum clypeum populi sui. Pro, *Deus Jacob,* dicit, *respice in faciem Christi tui,* Messia, Agni sine maculâ, qui tollit peccata mundi, & propter eum protege nos.

ÿ. 10. Quia melior est dies una in atris tuis super millia.

ÿ. 11. Elegi abjectus esse in domo Dei mei, magis, quam habitare in tabernaculis peccatorum.

Dat causam, cur tantopere petierit protectionem Dei. Quia nimis magna esset jactura, si ad patriam illam non pervenirem: melior est enim

enim habitatio unius diei in atriis illis cælestibus, quàm innumerabilium dierum alibi. *Eleg: Sc.* tanta est dignitas domus æternæ in Cælis, ut malim ibi sedere ad januam curæ ultimis, quàm habitare in tabernaculis peccatorum.

✿. 12. *Quia misericordiam, & veritatem diligit Deus; gratiam & gloriam dabit Dominus.*

Hoc, & seq. ✿. consolatur virum justum, ascendentem in valle lacrimarum, & ad patriam anhelantem. *Quia Deus misericordiam, & veritatem, seu justiciam diligit, miserebitur, & dabit gratiam, ut in justiciâ proficiat, & dabit gloriam, per quam glorificetur, cum ad Sion montem pervenerit.*

✿. 13. *Non privabit bonis eos, qui ambulant in innocentia, Domine virtutum, beatus homo, qui sperat in te.*

Confirmat, quod dixit, & restringit promissionem gratiæ, & gloriæ ad eos, qui ambulant in innocentia. Deus misericors, & justus non privabit bonis gratiæ, & gloriæ, quæ sola sunt verè, & absolutè bona, eos, qui semel justificati ambulant in innocentia, perseverantes, & proficientes in fide, spe, & charitate. Concludit conversus ad Deum: *Domine exercituum,*

bea-

terit, qui in te confidit confidit, quam fides vera, & conficere solet.

PSALMUS LXXXIV

In finem, filius Core,

Alii Psalmum explicant de

eorum cum Ægyptiaca, tum

foras secessus existimant, agi

generis humani sub Principe tu

na liberamur per Christum: sed

verficulis prædici liberationem

ate, in reliquis orari pro exec

ris. Cur vero prædictio de re fut

per verba temporis præteriti, ca

ribus futura sunt, in Dei præscie

nam facta sunt.

1. Benedixisti Domine ter

ris capivitatem Jacob.

incipi à Dei decreto de futurâ l

tempore docet primam causam, & t

lioni. Propter peccatum Adæ

que, quam fecisti; sed, te rev

lud deceveris in æterno ben

tem terram visitare, & benedic

tionem per filium tuum. Averi

factam misericordiam: in æterno

ratio unius diei in annis illecelesti-
am innumerabilium dierum alibi
tanta est dignitas dominica in
malim ibi ledere ad janam cum ul-
tam habitare in tabernaculis pecca-

Quia misericordiam, & verum
us; gratiam & gloriam dabit De-

& scilicet, & consolatur virum iustum,
in valle lacrimarum, & ad pa-
lantem, Quia Deus misericordiam
em, seu iustitiam diligit, miserabi-
abit gratiam, ut in iustitia procedat
toriam, per quam gloriabitur, cum
ontem pervenerit.

Non preterabit bonis eos, qui ambulaverunt
ia, Domine circumdum, beatus homo
vult.

nat, quod dixit, & restituit gratiam
niz, & glorie ad eos, qui ambulaverunt
nita, Deus misericors, & iustus
bonis gratia, & gloria, quae sola
absoluit bona, eos, qui semel iusti
lant in innocentia, perseverant
es in fide, spe, & charitate. Com-
sus ad Deum: Domine exercituum

beatus erit, qui in te confidit confidentiâ verâ,
ac solidâ, quam fides vera, & conscientia bona
gignere solet.

PSALMUS LXXXIV.

Titulus: *In finem, filis Core, Psalmus.*

*Alii Psalmum explicant de captivitate
Judeorum tum Aegyptiacâ, tum Babylonicâ.
Alii fortasse rectius existimant, agi de captivi-
tate generis humani sub Principe tenebrarum,
à quâ liberamur per Christum: sed in primis
tribus versiculis prædici liberationem ab hac cap-
tivitate. in reliquis orari pro executione prædi-
ctionis. Cur verò prædictio de re futurâ expona-
tur per verba temporis præteriti, causa est, quia
quæ nobis futura sunt, in Dei præscientiâ, & de-
creto jam facta sunt.*

*Ps. I. Benedixisti Domine terram tuam,
avertisti captivitatem Jacob.*

Incipit à Dei decreto de futurâ liberatione,
& hujusdocet primam causam, & ultimum ef-
fectum. Propter peccatum Adæ maledixisti
terræ, quam fecisti; sed, te revelante, scio,
quòd decreveris in æterno beneplacito tuo
eandem terram visitare, & benedicere omni be-
nedictione per Filium tuum. *Avertisti* &c. ecce
effectum misericordiæ: in æterno decreto tuo

dissolvisti captivitatem populi tui Jacob, ut deinceps fruatur libertate gloriae filiorum Dei.

¶ 2. *Remisisti iniquitatem plebis tuae, operuisti omnia peccata eorum.*

Docet modum, quo Deus benedicens terrae dissolvit captivitatem, scilicet remittendo peccata populi. *Remisisti &c.* in mente, & decreto tuo condonasti iniquitatem populo tuo, ob quam eum tradideras Dæmoni, ut iustitiae tuae administro. *Operuisti*, abscondisti à facie tuâ, ut non videres ad puniendum *omnia peccata eorum*, originale, & actualia.

¶ 3. *Mitigasti omnem iram tuam, avertisti ab ira indignationis tuae.*

Sicut ira Dei causa fuit ultionis; ita dicit placationem Dei fuisse causam remissionis; placavit verò iustitiam punitivam Dei *Agnus occisus ab origine mundi*, Apoc. 3. Dicit omnem iram mitigatam, ut significet Christi redemptionem fuisse sufficientissimam. *Avertisti te &c.* idem repetit.

¶ 4. *Converte nos Deus salutaris noster, & averte iram tuam à nobis.*

Incipit orare pro executione decreti. Incipe salutem nostram operari Deus Salvator noster; quod facies, si nobis bonam voluntatem conversionis inspices. Et ut hoc misericorditer fa-

cere

incipias, *Averte &c.* reconcilia nos offensionum, quæ te nobis offenderunt. Ex ¶ discimus, inquit esse gratiam, quâ incipiamus

¶ 5. *Nonquid in aeternum irasceres iram tuam à generatione*

¶ 6. *Deus tu conversus vivificabitur in te.*

¶ 7. *Ostende nobis misericordiam tuam da nobis.*

¶ 8. *Deus tu conversus ad nos per deum reconcilia nos vivificabis.*

¶ 9. *Deus tu conversus ad nos per deum reconcilia nos vivificabis.*

¶ 10. *Deus tu conversus ad nos per deum reconcilia nos vivificabis.*

¶ 11. *Deus tu conversus ad nos per deum reconcilia nos vivificabis.*

¶ 12. *Deus tu conversus ad nos per deum reconcilia nos vivificabis.*

capiviam populi tuum, ut de
 berrare gloria filiorum Dei.
 Remissi iniquitates plebis, pro-
 na peccata eorum.
 modum, quo Deus benedicens ter-
 rapiviam, scilicet remittendo peccata
 Remissi in mente, & decreto no-
 ti iniquitatem populo tuo, ob qua
 beras Demoni, ut iustitiz tua admi-
 rasti, abscondisti a facie tua, ut non
 d puniendum omnia peccata eorum,
 & actualia.
 Misisti iram tuam, aver-
 & indignationis tua.
 ra Dei causa fuit ultionis ista dicit ple-
 Dei fuisse causam remissionis i ple-
 b justitiam punitivam Dei Agitur
 ine mundi, Apoc. 7. Dicit omnem
 , ut significet Christi redemptionem
 cientissimam. Avertisti inquit
 Convertite vos Deus salutaris in
 m tuam a nobis.
 orare pro executione decreti, In
 ostram operari Deus Salvator nos
 es, si nobis bonam voluntatem
 nspices. Et ut hoc misericordiam

ere incipias, *Averte* &c. reconciliare nobis,
 oblitus offensionum, quæ te nobis inimicum
 reddiderunt. Ex *ψ*, discimus, initium salutis
 nostræ esse gratiam, quâ incipiamus ad Deum
 converti.

*ψ. 5. Nunquid in æternum irasceris nobis?
 aut extends iram tuam à generatione in genera-
 tionem?*

Persistit in eadem petitione. Num æterna
 erit inimicitia tua ad genus humanum? num
 à generatione in generationem sine fine extende-
 tur ira tua? quasi dicat: id non convenit infini-
 tæ clementiæ, & bonitati tuæ.

*ψ. 6. Deus tu conversus vivificabis nos, &
 plebs tua lætabitur in te.*

Docet effectum secuturum ex reconciliatio-
 ne. *Deus tu conversus ad nos per depositionem
 iræ, & reconciliationem vivificabis nos: Nam
 stipendium peccati mors, gratia autem Dei vita
 æterna.* Rom. 6. Et plebs respirans ob tam in-
 gens beneficium, lætatura cantabit lau-
 destuas.

*ψ. 7. Ostende nobis misericordiam tuam, &
 salutare tuum da nobis.*

Petit mitigationem iræ, reconciliationem,
 vivificationem, seu peccatorum per gratiam re-
 missionem; jam petit adventum Messia, per

quem factum est, ut planè videremus benignitatem Dei erga nos. *Ostende &c.* fac, ut experimento certo discamus misericordiam illam, quâ in mente tuâ ab æterno benedicere decrevisti terram tuam; & mitte nobis Salvatorem Filium tuum.

✿. 8. *Audiam, quid loquatur in me Dominus Deus: quoniam loquetur pacem in plebem suam.*

Certitudinis gratiâ admonet nos, se loqui ex revelatione Dei. Expositâ petitione, audiam, quid Dominus mihi respondeat locutione internâ, & spiritali. *Quoniam &c.* Ideo Deum locuturum esse pacem in plebem suam. Summa ergo verborum Dei est promissio pacis per Messiam, quem petierat.

✿. 9. *Et super Sanctos suos, & in eos, qui convertuntur ad cor.*

Explicat, quod dixit: *in plebem suam*: non enim promittit Deus pacem toti plebi, cum impiis non sit pax, sed *sanctis*, h. e. iis, qui ab externis ad interna convertuntur. Redit homo ad cor, dum cogitat vanitatem rerum, modicam peccati dulcedinem virtutis nobilitatem, pretium bonorum æternorum. Postea homo secum habitat; & de rebus externis non credit sensibus, filiis huius sæculi; sed consulit rectam rationem, fidem supernaturalem, Deum ipsum.

De-

Quo contemplando æterna, De
patur; cetera omnia sperni
nulla turbanda.

10. *Verum amen prope timent
pissus, ut inhabitet gloria in terr
veniente Messia, prædicabitur
milia exhibebitur. Verum amen
Christus ipse Salvator prope erit
per omnipotentiam suam omni
more sancto, ut gloria Dei ma
abit in terra promissionis, ad
salvator mitteret.*

11. *Misericordia & veritas o
pistia, & pax osculata sunt.*

quæ mysterium in adventu M
tum, Misericordia, & veritas,
siles in diversa pergere videntu
sunt, altera puniat, tempore
sunt tibi, & amicissimè conjun
sunt se osculabantur: h. e.
sunt & genus humanum mi
sunt, & divinæ justitiæ pleni

12. *Veritas de terra orta est
Cælo profexit.*

Loquitur de mysterio incarnatio
tempore prædicto pro futuro, Christ

E s

Demum contemplando æterna, Deum, in ejus amore rapitur; cetera omnia spernit. Hæc est pax à nulla re turbanda.

¶ 10. *Veruntamen prope timentes eum salutare ipsius, ut inhabitet gloria in terra nostra.*

Adveniente Messia, prædicabitur pax, sed diu postea exhibebitur. Veruntamen salus Dei, sive Christus ipse Salvator propè erit ad sanandum per omnipotentiam suam omnes colentes eum timore sancto, ut gloria Dei manifestetur, & inhabitet in terrâ promissionis, ad quam propriè Salvator mittetur.

¶ 11. *Misericordia & veritas obviaverunt sibi: justitia, & pax osculata sunt.*

Aperit mysterium in adventu Messia complendum. Misericordia, & veritas, seu justitia, quæ aliàs in diversa pergere videntur, cum una ignoscat, altera puniat, tempore Messia obviabunt sibi, & amicissimè conjungentur, & quasi inter se osculabuntur: h. e. per Christi passionem & genus humanum misericorditer liberabitur, & divinæ justitiæ plenissimè satisfiet.

¶ 12. *Veritas de terra orta est, & justitia de Cælo prospexit.*

Loquitur de mysterio incarnationis, utens tempore præterito pro futuro. Christus, qui ve-

actum est, ut planè viderem benignitatem
te erga nos. Offendit & tuam expe-
certo dilectam, misericordiam illam,
mente tua ab æterno benedicti dexte-
am tuam; & mitte nobis salvatorem
uum.

Audiam quid loquatur in me Dominus
viam loquitur pacem in plebem suam.
ad hinc gratia admonet nos, te loqui
e Dei. Exposita petitione, audiam
vobis mihi respondeat locutionis in-
spiruali. Quoniam & sic Deum
in esse pacem in plebem suam. Sum-
verborum Dei est promissio pacis per
quem petierat.

Et super Sanctos suos. Et in eo quod
itur ad cor.

ut, quod dixit: in plebem suam. non
vini: Deus pacem toti plebi, cum in-
pax, sed sanctus, b. e. ius, quæ
inter se convertuntur. Redit non
lum cogitat unitatem eorum, modò
ati dulcedinem virtutis nobilitatem
onorum æternorum. Postea han-
bitat; & de rebus externis non cogit
illis hujus sæculi; sed consilium dedit
idem supernaturalem, Deum ip-

ritas est, de Virgine Mariâ nascetur; & tunc
justitia de Cælo manifestabitur, h. e. homines
per fidem Christi justificabuntur, & ex passione
Christi patebit mundo, quanta sit ira Dei con-
tra peccatum.

Ps. 13. *Etenim Dominus dabit benignita-
tem, & terra nostra dabit fructum suum.*

Dicit, veritatem ex terrâ nascituram, non
ut fruges ex terrâ aratâ, & satâ, sed ut flores
in campis silvestribus, sine culturâ hominum,
ex pluvîâ de Cælo, & radiis Solis. *Etenim &c.*
de Cælo emittet Spiritum S., qui Virginem
obumbrabit, & sic terra nostra nec arata, nec
sata, sed omnino Virgo intacta dabit fructum
suum. Unde in *Cant.* ipse ait: *Ego flos campi,
& lilium convallium.*

Ps. 14. *Iustitia ante eum ambulabit, & po-
net in via gressus suos.*

Concludit, demonstrans, Christum omnino
justum, & sanctum futurum. *Iustitia &c.*
Christus, quasi Sol quidam, & verè lux mun-
di, radios justitiæ, & sapientiæ suæ præmittet;
Et ponet &c. sic aggredietur iter peregrinatio-
nis suæ, ut multos peregrinos perducatur in
patriam suam.

PSALMUS LXXXV.

Titulus, & argumentum; *Oratio ipsi David.*
Psal-

est oratio Davidi à Deo in-
taro esse animo, & consolatione
David enim, ut erat homo spi-
ritu S. eruditus, cum va-
lens premeretur, ad Deum, fontem
contemplationem, & or-
ationem, non ad creaturas, in quibus
anima non est. Proinde Psal-
mus tenet tempore cuiuscunque tenta-

1. *Inclina Domine aurem tuam
meam, quoniam inops, & pauper sum
exaudi orationem suam à magnitudine
scilicet: quæ est optima ratio
ad impetrandum. Tu, qui ex-
audi me, qui in imis jaceo, aure
exaudi rationem. exaudi me, quoniam
pauper sum ego. Dicitur hic pauper
non habet sive non habeat, non
vires, & bona omnia co-
Custodi animam meam, quoniam
salvum fac servum tuum David*

in te,
in quo cupiat exaudiri,
primum in omnium intentione
Consecta vitam animæ meæ, quia
in sanguine filii tui

Psalmus est oratio Davidi à Deo inspirata, cum amaro esset animo, & consolatione Divinâ indigeret. David enim, ut erat homo spiritualis, & in scholâ Spiritus S. eruditus, cum variis tribulationibus premeretur, ad Deum, fontem omnis suavitatis per contemplationem, & orationem confugebat, non ad creaturas, in quibus vera consolatio anima non est. Proinde Psalmus nobis usuenit tempore cujuscunque tentationis, & tribulationis.

v. 1. Inclina Domine aurem tuam, & exaudi me, quoniam inops, & pauper sum ego.

Incipit orationem suam à magnitudine Dei, & vilitate suâ : quæ est optima ratio precandi, apta ad impetrandum. Tu, qui excelsus es, inclina ad me, qui in imis jaceo, aurem tuam. Tum addit rationem. *exaudi me, quoniam inops, & pauper sum ego.* Dicitur hic pauper, qui, siue opes habeat siue non habeat, non in iis, sed in Deo spem, vires, & bona omnia collocat.

v. 2. Custodi animam meam, quoniam sanctus sum : salvum fac servum tuum Deus meus sperantem in te.

Explicat, in quo cupiat exaudiri, quòdque meritò primum in omnium intentione esse debet. Conserva vitam animæ meæ, quia tu mihi eam dedisti, tu me, in sanguine Filii tui justificasti,

(0)
 de Virgine Mariâ nactur, & tunc
 le Cælo manifestabitur, h. e. homines
 in Christi justificatione, & ex passione
 natebit mundo, quanta lura de: con-
 utam,
 3. Etenim Dominus dabit benignita-
 terra nostra dabit fructum suum,
 veritatem ex terra nascituram, non
 ex terra arata, & sata, sed in hore
 silvestribus, sine cultura hominum
 de Cælo, & radiis Solis. Etenim Et
 emittet Spiritum S., qui Virginem
 abit, & sic terra nostra nec arata, nec
 d omnino Virgo intacta dabit fructum
 Inde in Cant. ipse ait : Ego sicut campus
 convallium,
 4. Justitia enim ambulavit, & p-
 gressus suos
 idit, demonstrans, Christum omnium
 & sanctum futurum, Justitia
 quasi sol quidam, & verè lux
 sapientiz, & sapientiz suæ præmi-
 Et, sic aggredietur iter peregrinatio-
 ut multos peregrinos perducit
 suam.
 PSALMUS LXXXV.
 5, & argumentum: Oratio ipsi D. D.

casti, sanctificasti, & per hoc vivificasti, qui in peccatis mortuus eram. *Salvum fac Sc.* idem est.

Ps. 3. Miserere mei Domine, quoniam ad te clamavit tota die: letifica animam servi tui, quoniam ad te Domine animam meam levavi.

Petit summum bonum, salutem animæ jam petit medium ad illum finem, nempe lætitiã spiritualem, quã fortiter toleret tentationes, & pericula exilii. *Miserere Sc.* misericorditer exaudi orationem meam, quoniam *clamavi Sc.* ardentè, & perseveranter oravi. *Letifica Sc.* undique angustiis tentationum premor, nihil mihi in hâc valle lacrimarum occurrit, nisi amarum, dum non minùs prosperitas terret, quàm adversitas ipsa contristat; ideo *letifica Sc.* quoniam non inveniens requiem in ullâ re creatâ ad te creatorem cogitatione, & desiderio, quæ sunt alæ amoris, animam meam levavi.

Ps. 4. Quoniam tu Domine suavis, & mitis, & multa misericordia omnibus invocantibus te.

Ratio, cur animam ad Deum levaverit pro consolatione recipiendâ. Quia tu *suavis es*, imò & *mitis*, ut ad te accedentes non repellas, & imperfectum nostrum tolères. *Et multa misericordia Sc.* omnes, sinè discrimine, facilè admittis, & recipis, qui te invocant.

*Antibus percipe Domine ora
Emende voci deprecationis mee
partem y. 1. ad ostendendu
rem desideratam, & petitam.
In hac tribulationis mea clamavi
ad te.*

Deus interrogare: quando
intendam deprecationi tu
omni tempore pere
& dolorem in ve
clamavi ad te, & eã fiduc
quia tu semper me exaudire solit
Non est similis tui in Deus Dom
operata tua.

rationem dictorum y. 1. 2. 3.
ad Deum confugere, quia Deoru
est in essentia, potentia, sap
Si per Deos intelligas Ido
non vident Sc. Dame
Dei, ad quam facti sunt, p
verberunt, Principes, & Judice
participatio authoritatis, &
omnes justos sapientiz, &
participatio; sed à
Non est Sc. Horum D
quod cum operibus De
operat.

ψ. 5. Auribus percipe Domine orationem meam, & intende voci deprecationis mee.

Repetit partem *ψ. 1.* ad ostendendum affectum erga rem desideratam, & petitam.

ψ. 6. In die tribulationis mea clamavi ad te, quia exaudisti me.

Poterat Deus interrogare: quando orabis? quando vis, intendam deprecationi tuæ? R. David: *In die &c.* omni tempore peregrinationis tribulationem, & dolorem inveni, & ideo semper clamavi ad te, & eâ fiduciâ clamavi, quia tu semper me exaudire solitus es.

ψ. 7. Non est similis tui in Deus Domine, & non est secundum opera tua.

Daturationem dictorum *ψ. 1. 2. 3.*, nempe ideo se ad Deum confugere, quia Deorum nullus ipsi similis est in essentiâ, potentiâ, sapientiâ, bonitate. Si per Deos intelligas Idola, hæc oculos habent, & non vident &c. Dæmones similitudinem Dei, ad quam facti sunt, per peccatum amiserunt. Principes, & Judices terræ Deos facit participatio authoritatis, & potentiz; homines justos sapientiæ, & justitiæ; S. Angelos utraque participatio; sed à Deo infinite distant *Non est &c.* Horum Deorum nullum opus est, quod cum operibus Dei comparari possit.

ψ. 8. Omnes gentes quasunque fecisti, venient, & adorabunt coram te Domine, & glorificabunt nomen tuum.

Ex hoc *ψ.* patet, superiorem *ψ.* loqui de Idolis. Ideo hi Di non sunt similes Deo, quia illorum cultus aliquando cessabit, & eorum vanitas manifestè apparebit: & ex omnibus gentibus venient, qui, relicta Idololatriâ, Deum verum adorabunt, & glorificabunt; imò in die iudicii omnes omnino gentes genua soli Deo curvabunt.

ψ. 9. Quoniam magnus es tu, & faciens mirabilia, tu es Deus solus.

Ideo omnes gentes adorabunt te, quia tu solus Deus es, verè magnus, & Deus faciens mirabilia, quæ nullus alius facere potest, ut patebit, cum ad nutum Domini omnes mortui resurgent &c.

ψ. 10. Deduc me Domine in via tua, & ingrediar in veritate tua: letetur cor meum, ut timeat nomen tuum.

Redit ad orationem, quâ petit, dirigi in hâc peregrinatione, ne aberret à viâ ad patriam; & simul petit consolationem spiritualem, quasi refectioem, ne deficiat in viâ. *Deduc &c.* per auxilium gratiæ tuæ ostende mihi viam tuam, & illuminando mentem, & movendo voluntatem;

(0)
 Congrediar iter juxta veritatem
 Latere &c. non volo confo
 pper consolationem, sed ut pe
 rorectatus, perleverem in timori
 Confitebor tibi Domine Deus
 & glorificabo nomen tu
 adjuugit gratiarum actionem
 ad impetranda nova ben
 Domine Deus meus confessi
 gratiarum actionis ex vero, &
 Et glorificabo potentiam
 donec vixero, sine intermissi
 Quia misericordia tua ma
 & eruisit animam meam ex
 et beneficium, pro quo grat
 ex magna misericordia tuâ,
 iustificasti me à peccatis,
 inferiorem, locum damna
 fuissem nisi per gratiam lib
 et huiusmodi conservatio
 Deus, iniqui surrexerunt
 potentium quæserunt a
 non prosperaverunt te in conspectu

tem; & sic ingrediar iter juxta veritatem fidei, & legis tuæ. *Letetur Se.* non volo consolationem propter consolationem, sed ut per eam quasi cibo recreatus, perseverem in timore sancto tuo.

ψ. 11. *Confitebor tibi Domine Deus meus in toto corde meo, & glorificabo nomen tuum in æternum.*

Orationi adjungit gratiarum actionem, quâ nihil utilius est ad impetranda nova beneficia. *Confitebor tibi Domine Deus meus confessionem laudis, & gratiarum actionis ex vero, & pleno cordis affectu. Et glorificabo potentiam tuam in æternum, donec vixero, sinè intermissione.*

ψ. 12. *Quia misericordia tua magna est super me, & eruisti animam meam ex inferno inferiore.*

Hoc est beneficium, pro quo gratias agit. Quia nempe *ex magnâ misericordiâ tuâ*, non ex meis meritis, justificasti me à peccatis, ob quæ ad *infernum inferiorem*, locum damnatorum, descensurus fuisset, nisi per gratiam liberasses. *ô quantum est hujusmodi conservationis beneficium!*

ψ. 13. *Deus, iniqui insurrexerant super me, & Synagoga potentium quæsierunt animam meam, & non proposuerunt te in conspectu tuo.*

Post

Omnes gentes quas unquam creasti, adorabunt coram te Domine, & glorificabunt nomen tuum.

ψ. patet, superiorem v. loqui de locis Di non sunt familes Deo, quia illis aliquando cessabit, & eorum vultu apparet: & ex omnibus gentibus, qui relicta idololatriâ, Deum adorabunt, & glorificabunt; imò in dies omnino gentes genua soli Deo.

Quoniam magnus tuus, & faciens mirabilia Deus solus.

Omnes gentes adorabunt te, quia tuus, verè magnus, & Deus faciens mirabilia: nullus alius facere potest, ut patet ad nomen Domini omnes moriantur.

&c. *Deduc me Domine in viam tuam, & non in viam falsam: veritate tua: letetur cor meum, & non in dolo.*

Orationem, quâ petit dirigere in viam, ne aberrat à viâ ad partem, & erit consolatio spiritalis, quâ non deficit in viâ. *Deduc me Domine, & non in dolo: gratia tua ostende mihi viam tuam, & non in dolo: & movendo voluntatem.*

Post actionem gratiarum redit adoratio-
nem, & liberatus per gratiam Christi ab in-
ferno, & interim prælians cum hostibus ani-
mæ suæ, graviter ingemiscit: ô Deus meus,
ecce iniqui insurrexerunt adversum me; neque
pauci, aut dibiles sunt, sed congregatio mag-
na fortissimorum hostium *quesierunt animam
meam*, ut eam perdant: & excæcati, atque
obdurati non cogitaverunt, te esse protecto-
rem justorum.

v. 14. *Et tu Domine Deus miserator, &
misericors, patiens, & multa misericordie, &
verax.*

Petit adversus hostes auxilium, & prædicat
multis nominibus bonitatem Dei, ut ostendat,
se non temerè à tam bono Domino opem spe-
rare. *Miserator*, hebraicè, patris affectu mi-
serans filios; *misericors*, gratiæ largitor; *pa-
tiens*, tardus ad iram; multus in misericordiâ,
& fidelitate.

v. 15. *Respice in me, & miserere mei, da
imperium tuum puero tuo, & salvum fac filium
ancillæ tuæ.*

Cùm tam multus sis ad miserendum, *respice
in me* oculis tantæ bonitatis tuæ, & *miserere
mei*, ut non prævaleant hostes tam multi in
servum tuum; sed contrà des servo tuo impe-
rium.

hebraicè, robor, fortitudini
endos, & sic (alva me ab eorum
secutionibus,

v. 16. *Fac mecum signum in bo-
nat, qui oderunt me, & confunda
in Domine adjuvisti me, &*

signum in bonam, omittis aliis
fortè intelligitur lætitia (p
petit v. 1. & tunc sensus erit.

in spiritualis lætitiæ, quæ etiam
creat; Et videant, qui oderunt me

patientia, & tranquillitatis abi
fundantur, quia in Domine

tem, & consolatus es mœre-
tam in gaudium internum

PSALMUS LXXXVI.

Titulus: *Filiis Core, Psalmus Ca-*

Argumentum est laus urbis J
tam intellige Christi Ecclesiam

titati est convenit, quod in
menta ejus esse in montibus;

veniunt cetera; præsertim quod
Babyloniorum, Ægyptiorum

Ecclesia verò sive militanti, s
omnia conveniunt.

riam, hebraicè, robur, fortitudinem ad eos
subjiciendos, & sic salva me ab eorum insidiis,
& persecutionibus.

Ps. 16. *Fecit mihi signum in bonum, ut
videant, qui oderunt me, & confundantur, quo-
niam tu Domine adjuvisti me, & consolatus
es me.*

Per signum in bonum, omissis aliis acceptio-
nibus, fortè intelligitur lætitia spiritualis,
quam perit Ps. 3.; & tunc sensus erit. Da mihi
gratiam spiritualis lætitiæ, quæ etiam in vultu
appareat; Et videant, qui oderunt me, hoc sig-
num patientiæ, & tranquillitatis animæ meæ,
& confundantur, quia tu Domine adjuvisti
certantem, & consolatus es mœrentem, &
tristitiam in gaudium internum jam con-
vertisti.

PSALMUS LXXXVI.

Titulus: *Filiis Core, Psalmus Cantice.*

Argumentum est laus urbis Jerusalem,
per quam intellige Christi Ecclesiam. Terrena
illius civitati etsi convenit, quod initio dicitur,
Fundamenta ejus esse in montibus; tamen non
conveniunt cetera; præsertim quòd in ea sit ha-
bitatio Babyloniorum, Ægyptiorum, & Tyrio-
rum. Ecclesia verò sive militanti, sive trium-
phanti omnia conveniunt.

ψ. 1. *Fundamenta ejus in montibus sanctis, diligit Dominus portas Sion super omnia tabernacula Jacob.*

Laudat Jerusalem à fundamentis, quæ sunt montes sancti. *Fundamenta ejus* civitatis, quam mente intueor, & cujus laudes prædicare incipio, sunt *in montibus sanctis*. Porro fundamenta Ecclesiæ sunt Apostoli, Prophetæ, ministri Verbi Dei. Hi dicuntur montes propter excellentiam, & altitudinem non superbiæ, sed sanctitatis, sapientiæ, authoritatis. *Diligit Dominus &c.* dixerat urbem Dei non posse ruere, utpote fundatam non super arenam, sed supra montes sanctos; jam addit, eam non posse expugnari ab hostibus, quia Deus eam diligit ob firmissimas ejus portas, & magis diligit, quam quæcunque tabernacula Jacob: hæc enim etsi pulchra essent, & in ro ordine disposita, dum iter faciebant Hebræi ex Ægypto in Palæstinam; tamen erant sinè fundamento, & portis, ac per hoc mutabilia, ac temporaria. Significatur hoc ψ, stabilitas, & firmitas Ecclesiæ contra assultus Inferorum.

ψ. 2. *Gloriosa dicta sunt de te, civitas Dei.*

Cœperat ex abrupto, *Fundamenta ejus &c.* jam mutat formam dicendi, & admirabundus urbem alloquitur, Non mireris, ô S, Civitas,

abrupto loqui cœpi, quoniam ob
omnium tuorum: multa enim
magnifica, præstantissima dicta
de te, h. e. de Cælo, de
terrenâ Jerusalem,
Ecclesiæ, gloriosa dicta sunt
civitas regia, & sacerdotali
templum Domini, arca testame
nti, & multa ser varentur; & præcip
ue Angelorum, & Dominus
miracula fecerit, redemptio
operatos, sepulcrum suum
de Cælo miserit, & Ec
clésiæ fundamenta jecerit,
Memor ero Raab, & Babylonia.

Ecce alienigena, & Tyrus, &
hi fuerunt illic.

nunc sanctam civitatem à
Ego Deus conditor urbi
advocandis, & conscribend
memor ero, non tantum Ju
Raab, h. e. Ægyptiorum, &
qui per fidem, & cultum re
dicent me. Ecce enim etiam al
Palæstini, & populus Tyri, ac Æ
raus, & adducente, erunt in ci

Rex abrupto loqui cœpi, quoniam obruor copia encomiorum tuorum : multa enim gloriosa, magnifica, præstantissima dicta sunt mihi à Spiritu S. de te, h. e. de Cælo, de Ecclesiâ Christi. Etiam de terrenâ Jerusalem, ut typum gerebat Ecclesiæ, gloriosa dicta sunt, nempe quod esset civitas regia, & sacerdotalis, quod in eâ templum Domini, arca testamenti, & alia id genus multa seruantur; & præcipuè quod in eâ Rex Angelorum, & Dominus omnium docuerit, miracula fecerit, redemptionem hominum operatus, sepulcrum suum reliquerit, Spiritum S. de Cælo miserit, & Ecclesiæ suæ semper duraturæ fundamenta jecerit.

ψ. 3. *Memor ero Raab, & Babylonis, scientium me.*

ψ. 4. *Ecce alienigenæ. & Tyrus, & populus Æthiopum, hi fuerunt illic.*

Laudat nunc sanctam civitatem à varietate nationum. Ego Deus conditor urbis Jerusalem, in advocandis, & conscribendis electis civibus, *memor ero*, non tantùm Judæorum, sed etiam *Raab*, h. e. Ægyptiorum, & *Babyloniorum*, qui per fidem, & cultum religiosum cognoscent me. *Ecce enim etiam alienigenæ*, h. e. Palæstini, & *populus Tyri*, ac *Æthiopum*, me vocante, & adducente, erunt in civitate S.

(o)
 fundamenta eius in montibus sanctis
 vniuersi super omnia & libera
 ierusalem à fundamentis, quæ sunt
 fidei, fundamenta quæ civitatis
 ierusalem, & cuius laudes prædicare
 ierusalem in sanctis. Porro fun-
 damenta sunt Apostoli, Prophetæ,
 Dei. Hi dicuntur mores prop-
 m, & altitudinem non superbia,
 sapientia, auctoritas. Diligenti-
 dixerat urbem Dei non possit
 te fundatam non super uream,
 vniuersos sanctos; iam addit, eam non
 pari ab hostibus, quia Deus eam di-
 illimas eius porta, & magis diligenti-
 inque tabernacula Jacob: hæc
 lectra essent, & in ordine dispo-
 er faciebant Hebræi & Ægyptiorum
 , tamen erant sine fundamento, &
 et hoc mutabilis, ac temporaria
 hoc ψ, stabilitas, & firmitas Ecce
 altitudinis Inferorum.
 Gloria dicta sunt de te, civitas. Dic-
 at ex abrupto, fundamenta quæ
 formam dicendi, & admirabilem
 sequitur. Non mireris, o S. Civitas,
 si

rationi, ubi convivium, vel nuptiæ cum lætitiâ, & canticis jucundè celebrantur. Impletur hoc etiam in Ecclesiâ militante, qui sunt descripti cives in cælo, omnes spe gaudentes.

PSALMUS LXXXVII.

Titulus : *Canticum Psalmi filius Core, instrumentum pro Mahaleth, ad respondendum, intellectus Eman Ezraitæ.*

Per Mahalet alii intelligunt Chorum, alii instrumentum musicum. Eman Ezraitæ videtur ille esse, qui cantor dicitur, Paralip. 6., nepos Samuelis, licet & alii hoc nomine dicti sint.

Sensus tituli erit : Canticum Psalmi, filiis Core datum ad canendum usque in finem super choros, vel super instrumento, Mahalet dicto, ad respondendum alternatim canendo, in quo explicatur eruditio, sive intelligentia, mysterio plena. Eman Ezraitæ.

Argumentum Psalmi est Passio Domini nostri Jesu Christi.

v. 1. Domine Deus salutis meæ, in die clamaui, & nocte coram te.

Loquens in personâ Christi, ut ostendat magnitudinem passionis, variè inculcat illud Christi in cruce, Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me. Incipit ab oratione ad Patrem: Domine Deus, à quo salutem exspecto

puraverunt homines, me descendisse in locum
 animarum, sicut alii infirmi mortales descen-
 dunt, scilicet invitum, & coactum: factus sum,
 opinione hominum insipientium, quasi homo
 sine adjutorio: ideo insultabant dicentes: alios
 salvos fecit, seipsum non potest salvum facere.
 Inter mortuos ego solus liber sum, ut liberè mo-
 tiar, & liberè relurgam a mortuis.

*Ps. 5. Sicut vulnerati dormientes in sepul-
 chris, quorum non es memor amplius, & ipsi de
 manu tua repulsi sunt.*

Pergit explicare opinionem hominum de
 morte suâ. Existimatus sum, sicut alii vulne-
 ribus occisi, & in sepulchris jacentes sopore mor-
 tis oppressi: quorum tu Deus curam deposuisti,
 quam de hominibus habes, providendo vi-
 ctum, vestitum &c., cum amplius non sint
 inter homines. *Et ipsi &c.* idem dicit, nempe
 repultos esse à manu providentiæ. Christus etsi
 vulneribus occisus, sepultus, etat aliis dissimi-
 lis, quia se poterat resuscitare.

*Ps. 6. Posuerunt me in lacu inferiori, in te-
 nebrosis, & in umbra mortis.*

Loquitur de descensu ad limbum. *Posue-
 runt &c.* inimici mei, qui me occiderunt, fece-
 runt, ut descenderem ad inferiores partes terræ
 secundum animam. Limbum vocat loca tene-

et resurrectionem in die clamavi
 passionis in cruce; Deus meus
 nocte præcedente clamavi
 me, transfer calicem hunc a me
 ter in conspectu tuo ratio mea
 tuam ad precem meam.
 te petit, ut oratio tua evadit
 admittatur quasi oratio qui
 tuam tuam hæc oratio mea; præ
 n aurem, ut cum fiducia expo-
 suam.
 a repleta est malis anima mea,
 sermo appropinquavit,
 respondenti verbis Christi in cruce
 tunc enim planè repleta erat
 Christi ob ingentes dolores totius
 & adstantis Matris suæ, & vici-
 quissima erat morti, & per hoc
 uem tunc omnes animæ defun-
 ndebant.
 stimatus sum cum descendenti
 bus sum sicut homo sine adjutorio
 u liber.
 dolores corporis, ob quos vixit
 iam relictam omniniam, & con-
 quem patiebatur jam mortuus
 omniū. *Et stimatus sum*

*brofa, umbram densissimam, qualis est umbra
mortis. Vide Ps. 42. v. 4.*

*v. 7. Super me confirmatus est furor tuus,
& omnes fluctus tuos induxisti super me.*

Duabus metaphoris declarat magnitudi-
nem passionis. *Furor*, h. e. zelus justitiæ,
quo peccata omnia vindicari volebas, super
me non solum effusus est, sed & roboratus, ut
indè non recederet, donec plenissima satisfac-
tio existeret. Deinde comparat passionem
Christi omnibus fluctibus totius maris, agitan-
tibus, & allidentibus ad varios scopulos homi-
nem in mare præcipitatum.

*v. 8. Longè fecisti notos meos à me; posue-
runt me abominationem sibi.*

Addit ad ceteras passiones aversionem noto-
rum ab ipso. *Longè fecisti &c.* permisisti, ut
qui me noverant converlantem inter ipsos, &
docentem, longè recederent à me, non cre-
dendo me esse Messiam; *Posuerunt &c.* exe-
crabantur me, ut seductorem, samaritanum,
dæmoniacum, amicum Publicanorum &c.

*v. 9. Traditus sum, & non egrediebar,
oculi mei languerunt præ inopiâ.*

*v. 10. Clamavi ad te Domine tota die, ex-
pandi ad te manus meas.*

Explicatâ magnitudine passionis, redit ad
ejus

de Palmi initium. Traditus
em, & conclusus undique

ne passionem, unde egredi no
oculis meis, lacrimis multis effu

re quali siccati sint præ inopiâ
parat ex .i. Expandi in cr

ut tanto oblato sacrificio f
m & mihi celerem resurre

in meo mystico liberatione

11. Nunquid mortuis facies
vultus suscitabunt, & confitebunt

12. Nunquid narrabit aliqui
veritatem tuam, & veritatem tu

13. Nunquid cognoscentur
veritatem tuam, & justitia tua in

ationem, cur Christus à se,
mortem, optans, & pete

ationem. Nunquid mortuis
cupio vitam conservari,

inimici, & fidelibus meis: qu
vivunt, nec senescunt, frust

abilia opera tua, quæ tamen
cum est te facere, & justu

antur, & tibi gratiæ agantur

F 5

ejus, & Psalmi initium. *Traditus sum quasi in carce- em, & conclusus undique in decre- tam à te passionem, unde egredi non potero; & ideo oculi mei, lacrimis multis effusis, langue- runt, ut quasi siccati sint pra inopiâ hu- moris.* v. 10 patet ex . . 1. *Expandi in cruce manus meas, ut tanto oblato sacrificio facilius in- petratem & mihi celerem resurrectionem, & corpori meo mystico liberationem à morte æternâ.*

v. 11. *Nunquid mortuis facies mirabilia, aut medici suscitabunt, & confitebuntur tibi?*

v. 12. *Nunquid narrabit aliquis in sepulcro misericordiam tuam, & veritatem tuam in per- ditione?*

v. 13. *Nunquid cognoscentur in tenebris mirabilia tua, & justitia tua in terra obli- vionis?*

Dat rationem, cur Christus à se, & suis de- precetur mortem, optans, & petens celerem resurrectionem. *Nunquid mortuis &c.* horreo mortem, cupio vitam conservari, aut brevi restitui mihi, & fidelibus meis: quia mortuis, qui non vivunt, nec sentiunt, frustra ostende- res mirabilia opera tua, quæ tamen mirabilia honorificum est te facere, & justum est, ut agnoscantur, & tibi gratiæ agantur. *Nunquid*

(0)
 in densissimam, quali est umbra
 Ps. 22. v. 4.
 per me confitebuntur tibi
 tuos induxisti super me.
 metaphoris declarat magnitudi-
 nis, *Exijt, h. e. zelus iustitiz,*
 omnia vindicari volebas, lupet
 effusus est, sed & roboratus, ut
 leret, donec plenissima satisfac-
 Deinde comparat passionem
 us fluctibus totius maris, agitan-
 toribus ad varios scopulos nomi-
 in precipitum.
 ego fecisti nos me à me ipsa
 uationem sibi.
 teras passiones avertionem nota
 Longi fecisti &c. permittisti, ut
 tant converstantem inter ipsos, &
 longè recederent à me, non cre-
 e Melliam; *Passurunt &c.* exo-
 e, ut seductorem, tam sivanua
 namicum Publicanorum &c.
 traditus sum, & non egredi
 guentur in inopiâ.
 Clamavi ad te Domine tota du-
 rans mei.
 ta magnitudine passionis, restitui

medici &c. mortui non solum non vivunt, nec sentiunt, sed neque arte ullâ humanâ suscitari possunt, ut sentiant, & vivant, & tibi confiteantur confessionem laudis. *Nunquid narrabit* &c. ideo non facis mortuis mirabilia tua, quia illi in sepulcris, jacent sinè sensu, & mirabilia tua narrare non possunt, quæ mirabilia sunt misericordiæ, & veritatis tuæ opera. *Perditio* hîc, & *sepulcrum* idem sunt, nam significat amissionem vitæ corporalis. *Nunquid cognoscentur* &c. ideo non narrabunt mortui in sepulcris mirabilia tua, quia ea nequidem cognoscere possunt, cum degant in tenebris mortis, & in terra oblivionis, ubi nulla est memoria rerum præteritarum, nec sensus rerum præsentium.

v. 14. *Et ego ad te Domine clamavi, & manè oratio mea præveniet te.*

v. 15. *Ut quid Domine repellis orationem meam? avertis faciem tuam à me?*

Demonstrat divino decreto confirmatam fuisse Christi passionem, ut mutanda omnino non esset. *Et ego ad te Domine clamavi*, ut nempe calix passionis transfret à me: & *manè*, h. e. in exortu passionis meæ oratio mea præveniet te. Nox illa, in quâ cœpit Christi oratio in hortu, erat quasi aurora passionis. *Ut quid*

quare non exaudis, & avertat à me? quare avertis faciem tuam à me? His significatur quod Christus naturam absolutè eam, ut peccata nostra, omnino semper exaudivit in eo.

16. *Pauper sum ego, & conturbatus me: exaltatus autem in conspectu meo.*

putarent homines C. honoratum, aut unius d. pauper &c. cum in for. dives, propter vos hor. & in laboribus à pu. meâ, ut patet ex stabu. egyptiam, itad constant. Exaltatus autem i. Regni, habens super c. Jesus Nazareus Res. sum usque ad mortem. & ruinam pop. 17. *In me transferunt iram tuam, & conturbaverunt me.*

causam, cur exaltatu. me transferunt ira tua, &

quid &c. quare non exaudis, & facis, ut calix iste transeat à me? quare avertis &c., cur me derelinquis? His significatur magnitudo passionis, quam Christus naturaliter horrebatur, quanquam absolute eam, ut remedium tollendi peccata nostra, omnino elegit, & Pater eam semper exaudivit in eo, quod absolute petiit.

ψ. 16. *Pauper sum ego, & in laboribus à juventute mea: exaltatus autem humiliatus sum, & conturbatus.*

Ne putarent homines Christi passionem trium horarum, aut unius diei tantum fuisse, ait: *Pauper &c.* cum in formâ Dei essem beatus, & dives, propter vos homines egenus factus sum, & in laboribus à pueritiâ, imò natiuitate meâ, ut patet ex stabulo, prælepi fugâ in Ægyptum, imò constanti memoriâ futuræ passionis. *Exaltatus* autem in cruce, velut in solio Regni, habens super caput scriptum titulum, *Jesus Nazarenus Rex Judæorum*, *humiliatus sum* usque ad mortem, *& conturbatus* ob cæcitatem, & ruinam populi mei.

ψ. 17. *In me transferunt ira tua, & terrorestui conturbaverunt me.*

Dat causam, cur exaltatus humiliatus sit. *In me transferunt ira tua*, quæ super iniquos

casuræ erant : *Et terrores tui, quibus iniqui percellendi erant, conturbaverunt me.* Ideo in horrore cepit pavere, tædere, mæstus esse, quia terrores Dei conturbabant eum, ut qui pro peccatis totius Mundi divinæ justitiæ erat satisfactorius.

ÿ. 18 *Circumdederunt me sicut aqua tota die, circumdederunt me simul.*

Declarat iram illam, & terrores Dei fuisse instar maris deglutientis, & absorbentis hominem. Illud tota die significat undique, & semper me opprimebant, & absorbebant. Idem repetit, dicens : *Circumdederunt me simul.*

ÿ. 19. *Elongasti à me amicum, & proximum, & notos meos à miseria.*

Hoc demum ad cumulum malorum accedebat, quòd solus calicem illum amarum bibere opus illi erat, nullo partecipe, & sociis tantæ calamitatis. *Elongasti* tempore passionis à me amicum, & proximum, nempe Judam, qui longè à se recessit factus proditor, & hostis ex amico, & proximo. *Et notos meos,* nempe Apostolos, *elongasti à miseria meâ:* nam, relicto eo, omnes fugerunt. Et licet postea mulieres, & Joannes accesserint, hi dolorem non minuebant, sed augebant.

Titulus : Intellectus Echan
De Echan Extrait à fit me
ponitur inter viros sapie
nuntii ex Principibus Can
Verum an isti sint nuntii,
Et si diversi, quis eorum
incertum est.

Argumentum est, desideriu
itate positi, ut cito Christi
sus, adveniat. Itaque à
cur promissio facta Davi
quibus, Deo à ÿ. 37.
tam promissionem non f
carnalibus, & Regno ter
m à ÿ. 45. ad finem pen
tus, ut promissio impleatur
tempiterno Rege, de quo
nem de terreno Regno;
Intellectus in titulo posi
1. Misericordias Dom
est propositio, & arg
mi. Cantabo misericordi
& firmas, h. e. benefici
illa, que nunquam de
tam pertinet ad nomen

PSALMUS LXXXVIII.

Titulus : *Intellectus Ethan Ezraie.*

De Ethan Ezraitâ fit mentio 3. Reg. c. 4. ubi is ponitur inter viros sapientes. Est etiam Ethan unus ex Principibus Cantorum 1. Parâlip. 6. Verùm an isti sint unus, & idem, an diversi; & si diversi, quis eorum in hoc titulo ponatur, incertum est.

Argumentum est, desiderium populi Dei, in captivitate positi, ut cito Christus, tanto antè promissus, adveniat. Itaque à v. 1. ad v. 37. explicatur promissio facta Davidi de perpetuitate Regni ipsius. Dem à v. 37. ad v. 45. ostenditur eam promissionem non fuisse impletam in filio carnalibus, & Regno temporali Davidis. Demum à v. 45. ad finem ponitur desiderium, & oratio, ut promissio impleatur in Christo, vero, & sempiterno Rege, de quo intelligenda erat, non autem de terreno Regno; atque hoc admonet vox Intellectus in titulo posita.

v. 1. Misericordias Domini in æternum cantabo.

Hæc est propositio, & argumentum totius Psalmi. Cantabo misericordias Domini stables, & firmas, h. e. beneficia misericorditer promissa, quæ nunquam deficient. Illud in æternum pertinet ad nomen misericordias, ut

scilicet

Et terrores tui, quibus iniquitates, conturbaverunt me. Ideo conturbaverunt me, quia conturbabant eum, ut qui pro

Circumdederunt me sicut aqua tota circumdederunt me simul.

ram illam, & terrores Dei fuisse glutientis, & absorbentis hodie significat undique, & opprimebant, & absorbebant, dicens: Circumdederunt me

Elongasti a me amicum, & proximos meos a misericordia.

num ad convulsum malorum accessit solus calicem illum amarum bibi erat, nullo particeps, & socius vitæ. Elongasti tempore passionis, & proximum, nempe Judam, quoniam ab eorum esset factus proditor amico, & proximo. Et natus me postulos, elongasti a misericordia, & Joannes accesserunt, & Joannes accesserunt, & Joannes accesserunt, sed augebant.

sensus sit, *aternas misericordias cantabo.*
Vide *ψ. 3.*

ψ. 2. In generationem, & generationem,
annuntiabo veritatem tuam in ore meo.

Repetit, & explicat *ψ. priorem.* Ego ipse
cantabo fidelitatem Domini in servandis pro-
missis, quæ in generationem, & generationem
permanebit. Illud *in generationem & genera-*
tionem non ad verbum annuntiabo, sed ad no-
men veritatem pertinet.

ψ. 3. Quoniam dixisti, in æternum miseri-
cordia edificabitur in Cælis; preparabunt veri-
tas tua in eis.

Probat, misericordiam, & veritatem Dei
æternam esse, seu in æternum duraturam. Ego
cantabo misericordiam, & veritatem tuam,
quæ in æternum erit, *quoniam tu dixisti, &*
mihî Prophetæ tuo revelasti: In æternum &c.
beneficia misericorditer Davidi promissâ fir-
ma, & stabilia erunt, ut ædificium immobile,
quod nullâ temporum duratione destrui potest.
In Cælis autem hoc misericordiæ ædificium
erit, ubi sunt omnia æterna. *Preparabuntur &c.*
fidelitas tua, quâ implet promissa, non poterit
ab ullâ creaturâ impediri, quia in cælis stabili-
tur, & cælis sim is est, qui permanent in sæcu-
lum sæculi.

4. Disposui testamentum
David servo meo, usque
in semetipsum.

5. Et edificabo in genera-
tionem sedem tuam.

6. Explicat misericordiam fideli-
tatem factam Davidi,

7. Disposui &c. percussis fi-
liis electo; promisi cum ju-
dici populi electi: hoc e-

8. ut stabiliam sobolem ei-

9. ut nunquam desit filius
10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

11. multiplicabo
12. in æternum. Hæc omnia
13. solum conveniunt,

14. sicut David, & regnaturus
15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

16. Confitebuntur Cæli
17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

ψ. 4. *Disposui testamentum electis meis: juravi David servo meo, usque in æternum præparabo semen tuum.*

ψ. 5. *Et edificabo in generationem, & generationem sedem tuam.*

Explicat misericordiam fidelem, seu promissionem factam Davidi, quæ refertur 2. Reg. 7. *Disposui &c.* percussi fœdus cum populo meo electo: promisi cum juramento Davidi Principi populi electi: hoc erit pactum juratum, ut stabiliam sobolem ejus usque in æternum, ut nunquam desit filius aliquis Davidi. *Edificabo &c.* multiplicabo tempora Regni tui in æternum. Hæc omnia sine dubio in Christum solum conveniunt, qui futurus erat de semine David, & regnaturus in æternum.

ψ. 6. *Confitebuntur Cæli mirabilia tua Domine, etenim veritatem tuam in Ecclesia Sanctorum.*

Expositâ summâ promissionis Dei, antequam fusiùs illam explicet, excurret in laudes ejusdem Dei, ut offerat sacrificium gratiarum actionis. *Confitebuntur &c.* ego non sum par tantæ laudi, quanta tibi pro hac re debetur, sed Angeli habitantes in Cælis laudabunt admirabilem misericordiam tuam, etiam veracitatem, & fidelitatem tuam in cœtu Ss. Angelorum, qui tibi semper assistunt.

¶ 7. *Quoniam quis in nubibus æquabitur Domino : similis erit Deo in filiis Dei?*

Probat Angelos non recusaturos officium, laudandi Deum, utpote Deo inferiores. Quoniam quis Sc. nullus eorum, qui super nubes cæli degunt, Deo æqualis erit, omnes servi ipsius; dein idem dicit, & vocat Angelos Dei filios.

¶ 8. *Deus qui glorificatur in consilio Sanctorum magnus, & terribilis super omnes, qui in circuitu ejus sunt.*

Ostendit, verè nullum Ss. Angelorum conferri posse cum Deo : quoniam Deus est, qui in cætu supernarum potestatum gloriosus agnoscitur; & magnus est potentiâ, & sapientiâ, & ideo reverendus, & metuendus super omnes Angelos, qui in circuitu Sc. h. e. qui eum undique aspiciunt.

¶ 9. *Domine Deus virtutum quis similis tibi : potens es Domine, & veritas tua in circuitu tuo.*

Dicit idem, sed Deum alloquendo, Tu, Domine, es Deus exercituum, scil. multorum millium Angelorum, quorum nullus tibi perfectè similis est, quia tu solus omnia potes facere, & veritas tua Sc., & etiam reipla facis, quod promittis te facturum, fidelis es enim

in omnibus verbis tuis. Veritas, h. e. veracitas, & fidelitas est *in circuitu Dei*, quia est velut cingulum Dei, *Isa. 11. v. 5.* ut cingulum adstringit vestes, ut corpori firmiter adhaereant, sic veracitas adstringit verba promissionum, ut non mutentur, sed impleantur.

v. 10. Tu dominaris potestati maris, motum autem fluctuum ejus tu mitigas.

Dixerat Deum esse potentem, quod probat ex dominio ejus in mare. Hoc aliquando horrendum in modum fremit, & fluctus suos usque ad caelum extollere videtur, ideo creatoris omnipotentia in e, sedando, & compescendo cernitur. Vide *Job. 38. v. 10. & 11.* Patuit hoc dominium praecipue in mari rubro *Exod. 14.*

v. 11. Tu humiliasti sicut vulneratum superbum: in brachio virtutis tuae dispersisti inimicos tuos.

Hae recte subjunguntur *v. priori*, & videntur intelligenda de Pharaone, & exercitu ejus, vide *Isai. 51. v. 10. Tu humiliasti superbum, dejiciens illum in profundum maris; humiliasti autem illum nullo negotio, ut facillime prosterneretur graviter vulneratus. Brachio tuo potentissimo dispersisti per mare rubrum inimicos tuos, nempe exercitum Pharaonis.*

Ps. 12. Tui sunt cali, & tua est terra, orbem terrarum, & plenitudinem ejus tu fundasti Aquilonem, & mare tu creasti.

Docet, non esse mirum, si Deus tam facile compescuit mare, & humiliavit superbum, quia est omnium Creator, & Dominus. *Tui sunt cali*, & omnes habitantes in eo; *tua est terra*, seu mundus inferior, & quidquid in eo est: nam tu orbem terrarum à fundamentis fecisti, nullo præsupposito fundamento, ab alio architecto constituto. Tu fundasti orbem cum omnibus suis partibus. Per *Aquilonem* ventum intellige septentrionem, per *mare* partem australem: nam mare oceanum maximè jacet ad austrum.

Ps. 13. Thabor, & Hermon in nomine tuo exultabunt: tuum brachium cum potentia.

Nunc addit orientem & occidentem, sed more poëtico. Thabor, & Hermon sunt montes Palæstinae, unus ad orientem, alter ad occidentem. *Thabor &c.* oriens, & occidentes à te creati exultabunt, h. e. in laudes tuas suo more prorumpent, ob tam insigne beneficium creationis. *Tuum brachium &c.* ex omnibus jam dictis colligimus, tuum brachium esse omnipotens.

Ps. 14. Firmetur manus tua, & exaltetur

dex-

tertia, iustitia, & iud-

icia.

laudavit *Ps. 8.* Dei potentiam hucusque explicuit, &

quæ etiam *iustitia*, &

Ps. 139. pro quidem

potentia tua roboretur, seu pot-

est laudetur, & magnificetur

est: sed simul misericordia

parent, ornent, stabiliant

Ps. 139. hic rectè intelligi

potest ex *Ps. seq.*

Ps. 139. *Misericordia, &*

Ps. 139. *tuam: beatus populus.*

Ps. 139.

Misericordia, & veritas,

Ps. 139. *faciem tuam*, ut præp-

aratum ad iudicandum veneris,

ad iudicandum veneris,

ad iudicandum veneris, nisi iust-

itiam, ut minus inve-

nitiat red las unicuique

Ps. 139. *Beatus &c.* docet in p-

erona Davidis maximè lo-

qui misericordiam, & ju-

sticiam omnibus populis felix

est, qui scit per notitiam, &

laudat, & scit magno

Tui sunt cali. Et tuas terra, orbem
Et plenitudinem ejus in fundasti
Et mare creasti.

non esse mirum, si Deum facile
mare, & humilitati sperbum,
inimam Creator, & Dominus, Tui
omnes habitantes in eo: tua est
mundus inferior, & quidem in eo
in orbem terrarum a fundamentis
o presupposito fundamento, ad
to confuturo, Tu fundasti orbem
us suis partibus. Per Aquilonem
ilige septentrionem, per mare par-
tem: nam mare oceanum maximu-
rum.

Thabor, & Hermon in nomine
: tuum brachium cum potentia,
addit orientem & occidentem, he-
tico, Thabor, & Hermon sunt mon-
tae, unus ad orientem, alter ad oc-
Thabor & Hermon, orientem & occidentem
habent, h. e. in laudes usque laudem
erit, ob tam inigne beneficium co-
Thabor brachium &c., ex omnibus
illigimus, tuum brachium esse em-

FIRMANT MANUS TUA, & cetera

dexteratua, justitia, & judicium preparatio
sedis tuae.

Laudavit ψ 8. Dei potentiam, & veritatem:
priorem hucusque explicuit, nunc agit de veri-
tate, quae etiam *justitia*, & *judicium* dicitur.
Firmetur &c., opto quidem, & gaudeo, quod
manus tua roboretur, seu potens sit, eadem-
que laudetur, & magnificetur ab omnibus, ut
aequum est: sed simul misericordia, & justitia
praeparent, ornent, stabiliant thronum tuum.
Per *justitiam* hic recte intelligitur misericordia,
ut patet ex ψ . seq.

ψ . 15. *Misericordia, & veritas praecedens
faciem tuam: beatus populus, qui scit jubila-
tionem.*

Misericordia, & veritas, h. e. *justitia praese-
dent faciem tuam*, ut praeparent sedem tuam,
cum ad judicandum veneris, h. e. certi sumus,
te non judicaturum, nisi justissime, & praemisâ
misericordiâ, ut minus invenias, quod punias,
& fideliter red das unicuique secundum opera
ejus. *Beatus &c.* docet in populo Dei, & in
personâ Davidis maxime locum habere poten-
tiam, misericordiam, & justitiam Dei. Verè
pra omnibus populis felix est populus Israeli-
ticus, qui scit per notitiam, & experientiam has
Dei laudes, & scit magno affectu Deum lau-
dare.

ψ. 16. *Domine in lumine vultus tui ambulabunt, & in nomine tuo exultabunt tota die, & in iustitia tua exaltabuntur.*

Explicat, quare beatus sit populus, qui scit jubilate. Quoniam homines ejus populi, non ambulabunt in tenebris, sicut gentes, quæ Deum ignorant; sed conversi ad Deum *in lumine vultus* &c. Lumen vultus Dei est illuminatio intellectus per notitiam legis Dei, tum favor gratiæ, quæ inflammatur affectus: Lux enim illuminat, & calefacit: *Et in nomine tuo* &c. ex istâ ambulatione sequitur constans lætitia bonæ conscientiæ, & gratiarum actio, *Et in iustitia* &c. qui ita ambulant, quotidie magis proficiunt, & ascendunt ad majorem Dei notitiam, & amicitiam; & indè donis majoribus cumulantur.

ψ. 17. *Quoniam gloria virtutis eorum tu es, & in beneplacito tuo exaltabitur cornu nostrum.*

Pergit humiliare superbiam hominum, tributentium sibi, quæ Dei sunt. *Dixi: in iustitia Dei exaltabuntur*, quoniam tu es robur eorum, unde proficiunt, & ascendunt; unde in te solo gloriari debent. Et in bonâ voluntate tuâ erga nos, à quâ bona omnia procedunt, fortes erimus contra inimicos nostros.

18. *Quia Domini est*
Israël Regis nostri.

hoc apparuit beneplacitum
populis terrarum pl
in populum peculiarem
voluit. Dicitur Deus San
populo peculiari ter san
haberi, & dici, nec ulli
voluit.

19. *Tunc locutus es*

Dixisti, posui adiutor

electum meum de

terris, & sequentia viden

nda de Davide, sed im

per Christum, Tunc, e

rael in populum peculi

um Regem: nam locutu

us tuis Prophetis, Sa

pe: constitui auxilium p

rofori ad resistendum in

de omni plebe meâ el

ectum, ac defenforem popu

20. *Inveni David ser*

u meo unicum.

Explicat, quis sit ille vir
Davidem, quem in v
geretur, & in Regem un

*v. 18. Quia Domini est assumptio nostra,
& sancti Israel Regis nostri.*

In hoc apparuit beneplacitum Dei, quòd ex omnibus populis terrarum placuit ei assumere Israel in populum peculiarem, ac Rex noster esse voluit. Dicitur Deus *Sanctus Israelis*, quia ab hoc populo peculi riter sanctificari, h. e. sanctus haberi, & dici, nec ullo modo blasphemari voluit.

v. 19. Tunc locutus es in visione sanctis tuis, & dixisti, posui adiutorium in potente, & exaltavi electum meum de plebe mea.

Hæc, & sequentia videntur ad litteram exponenda de Davide, sed implenda magnâ ex parte per Christum. *Tunc*, quando assumpseras Israel in populum peculiarem, providisti etiam Regem: nam locutus es in revelatione sanctis tuis Prophetis, Samueli, Nathan, & dixisti: constitui auxilium populo meo in homine forti ad resistendum inimicis ejus, quia eum de omni plebe meâ electum exaltavi in Regem, ac defentorem populi.

v. 20. Inveni David servum meum, oleo sancto meo unxi eum.

Explicat, quis sit ille vir potens, ac dicit esse ipsum Davidem, quem invenit dignum, qui eligeretur, & in Regem ungeretur à Samuele,

Domine in lumine vultus tui ambula
in nomine tuo exultabunt terra tua
& tu exaltabuntur,
quare beatus sit populus qui scit
quoniam homines eius populi, non
sunt in tenebris, sicut gentes, quæ
non sunt; sed converti ad Deum in
vultu. Lumen vultus Dei illuminat
oculos per notitiam legis Dei, tum
per, quâ inflammatur affectus: Lux
in vultu, & calefactio: Et in nomine
Iste ambulatio sequitur constanti
in conscientia, & gratiam actio
Iste, qui ita ambulat, quod
ascendit, & ascendunt ad maiorem
in, & amicitiam; & inde donis mi
ambulantur.
Quoriam gloria virtutis eorum in
beneplacito tuo exaltabitur coram
humiliare superbiam hominum in
tibi, quæ Dei sunt. Dixi: in vultu
admittit, quoniam tu es robur eorum
obiciunt, & ascendunt; unde in te
debet. Et in bonâ voluntate in te
quâ bona omnia procedunt, bonum
tra inimicorum nostros.

Deus invenit, h. e. non casu eligit, sed facit sine labore inquirendi, quod faciunt homines post longam, & maturam inquisitionem.

ψ. 21. *Manus enim mea auxiliabitur ei, & brachium meum confortabit eum.*

ψ. 22. *Nil proficiet inimicus in eo, & filius iniquitatis non apponet nocere ei.*

ψ. 23. *Et concidam à facie ipsius inimicos ejus, & odientes eum in fugam convertam.*

Hæc de Davide utcumque, de Christo verius exponuntur. David etsi sæpius Dei ope hostes vicerit; in eo tamen profecit, h. e. eum decipit inimicus Dæmon perducendo ad adulterium, homicidium; profecit Absolon expellendo è Regno, & ad fugam compellendo. Sed manus, & brachium Domini, quod est ipsum Dei verbum, potentiâ, & sapientiâ Patris, ita corroboravit humanitatem Christi, ut nihil in eo homine proficere potuerit ullus inimicus. Passus est, sed voluntariè, & hâc ipsâ passione Diabolum vicit gloriosissimè, & captivos illi eripuit. Judæos quoque, inimicos Christi, videmus hodie dispersos per orbem terrarum, quasi exercitum fufum, & fugatum.

ψ. 24. *Et veritas mea, & misericordia mea eum ipso, & in nomine meo exaltabitur cornu ejus.*

Hæc

in Davide vix adumbratissime impleta sunt. Christo fuit assumptio hinc morte quidem distructio, quod Deus factus est, quod Deus factus est, seu potentia in eo est, omne genua flectatur, & infernorum.

25. *Et ponam in manibus dexteram ejus.* Hæc Christo conveniunt, ratione Christi, filii ejus in mare, flumina, orbem, cujusmodi quædam habuit.

26. *Ipse invocabit me, & susceptor salus mea.* David nunquam Deum Patris; unde hæc Christus ait, *Pater meus est Deus meus*, quoad salutem meam, quoad salutem meam, quoad salutem meam.

27. *Et ego primogenitum præ Regibus terrarum.* Christus, qui secundum carnem, secundum humanitatem,

Hæc in Davide vix adumbrata, in Christo perfectissimè impleta sunt. Misericordia Dei cum Christo fuit assumptio humanitatis, quæ unio ne morte quidem distrumpi potuit. Veritas in eo fuit, quod Deus fideliter implevit illud *Luc. 1. Regni ejus non erit finis*, exaltatio cornu, seu potentia in eo est, quòd in nomine ipsius omne genu flectatur cælestium, terrestrium, & infernorum.

v. 25. *Et ponam in mari manum ejus, & in fluminibus dexteram ejus.*

Hæc Christo conveniunt, non Davidi, nisi fortè ratione Christi, filii ejus. Promittitur hic potestas in *mare, flumina*, h. e. in totum terrarum orbem, cujusmodi potestatem David nunquam habuit.

x. 26. *Ipsè invocabit me, Pater meus es tu, Deus meus, & susceptor salutis meæ.*

David nunquam Deum invocavit sub nomine Patris; unde hæc Christo conveniunt. *Ipsè invocabit me, Pater meus es tu*, quoad Divinitatem; *Deus meus*, quoad humanitatem, *susceptor salutis meæ*, quoad mortalitatem.

x. 27. *Et ego primogenitum ponam illum, excelsum præ Regibus terra.*

Christus, qui secundùm Divinitatem *Unigenitus*, secundùm humanitatem *primogenitus*,

us est primò in prædestinatione: in illo enim velut in capite Deus nos prædestinavit; secundo quia primus est in secunda generatione ad vitam immortalem, sic dicitur *primogenitus mortuorum*; tertio quia ipse habuit jura primogenitorum, quem constituit Pater heredem universorum. Nec solum posuit eum Pater primogenitum, sed & Principem Regum terræ.

¶ 28. *In æternum servabo illi misericordiam meam, & testamentum meum fidei ipsi.*

Hanc Regni æternitatem non habuit David, nisi ratione solius Christi. *In æternum &c.* misericordia, quâ illum elegi ante sæcula, ut esset Filius Dei in virtute, primogenitus, & excelsus præ Regibus terræ, semper manebit, quia unio hypostatica nunquam dissolvetur. Et pactum meum cum ipso de stabiliendo Regno ejus in æternum, fideliter semper observabitur.

¶ 29. *Et ponam in sæculum sæculi semen ejus, & thronum ejus sicut dies celi.*

Modus conservandi Davidi misericordiam in æternum erit hic: quia dabit illi semen, h. e. filium Christum, qui manebit, & regnabit in sæculum sæculi, & sic *thronus ejus*, h. e. Regnum Davidis nunquam finem habebit, sed tempora ejus erunt, *sicut dies celi*, h. e. sicut

tem-

quo calum durabit

est.

10. Si autem dereliquer

in judicis meis non

11. Si justitias meas

mea non custodierint

12. Visitabo in virga i

verberibus peccata eorum

13. Ad misericordiam a

quam ab eo, neque nocebo

14. Neque profani

que procedunt de

irrita.

occupat objectionem.

iram Domini malè

iplos quidem peccan

non tamen irritum fa

promittit. Si autem

Davidis posteris, legen

ive ceremoniali

verba, Et in judicis t

hæc, si justitias &

hæc, & mandata &

non relinquam

sed paternè cast

non ob scelera fi

beneficium, quod

tempus, quo cælum durabit, quod quidem æternum est.

Y. 30. *Si autem dereliquerint filii ejus legem meam, Et in judiciis meis non ambulaverint,*

Y. 31. *Si justitias meas profanaverint, Et mandata mea non custodierint,*

Y. 32. *Visitabo in virga iniquitates eorum, Et in verberibus peccata eorum,*

Y. 33. *Misericordiam autem meam non dispergam ab eo, neque nocebo in veritate mea.*

Y. 34. *Neque profanabo testamentum meum, Et que procedunt de labiis meis, non faciam irrita.*

Præoccupat objectionem, ac dicit: si filii Davidis iram Domini malè vivendo provocaverint, ipsos quidem peccantes puniendo corripiet, non tamen irritum faciet, quod jurejurando promisit. *Si autem dereliquerint filii ejus, Davidis posterii, legem meam, sive judicialem, sive ceremonialem, sive moralem,* hæc verba, *Et in judiciis &c.* agunt de lege judiciali; hæc, *si justitias &c.* de lege ceremoniali; hæc, *Et mandata &c.* de lege morali; *visitabo &c.* non relinquam eorum scelera impunita, sed paternè castigabo. *Misericordiam &c.* non ob scelera filiorum, removebo à patre beneficium, quod misericorditer pro-

no in prædestinatione: in illo enim
pateat Deus nos prædeterminavit; secun-
dum est in secunda generatione ad
normam, sic dicitur promittens
; tertio quia ipse habuit præ-
m, quem constituit Patrem credem-
m. Nec solum posuit cum Patre
um, sed & Principem Regum terræ,
In æternum visitabo in misericord-
Et testamentum meum fidei ipsi,
gum æternitatem non habuit. Da-
tatione solius Christi. In æternum
cordia, quia illi um elegi ante sæcula.
us Dei in virtute, primogenitus de
de Regibus terræ, semper manens
hypothetica nunquam dissolvitur,
meum cum ipso de stabilendo
is in æternum, fideliter semper ob-

Et ponam in sæculum sæculi semen
eorum ejus sicut dies cæli.
s conservandi Davidi misericordiam
meri hic: quia dabit illi semina
in Christum, qui manebit & regna-
bit in sæculum. Sic thronus ejus in
Davidis nunquam finem habebit
ejus erunt sicut dies cæli, hæc sunt

missi. *Neque nocebo in veritate mea*, h. e. veritati meæ, sive non offendam veritatem meam, cui utique nocerem, si irritum facerem, quod promisi. *Neque profanabo*, non polluam pactum meum, illud non servando. *Et quæ procedunt &c.* non irritabo promissa mea. Secundum sensum literalem, filii Davidis sunt ejus posterii carnales; si per Davidem intelligas Christum, filii ejus erunt Christiani.

Ps. 35. *Semel juravi in sancto meo, si David mentiar, semen ejus in æternum manebit.*

Ps. 36. *Et thronus ejus sicut Sol in conspectu meo, & sicut Luna perfecta in æternum, & testis in celo fidelis.*

Ratio, cur velit stabilire Davidis Regnum, etsi filii peccaverint: quia *semel*, h. e. immutabiliter juravi per sanctitatem meam. *Si David mentiar*, hoc est, non Davidi mentiar. Tum subdit juramentum: *Semen ejus &c.* filius ejus Christus in æternum vivet, & Regnum ejus sempiternum erit. Juratam promissionem illustrat similitudine Solis, Lunæ plenæ, & arcûs cælestis: his significat Regnum, seu Ecclesiam Christi fore semper illustrem, & perspicuam, non obscuram, seu invisibilem, ut somniant Hæretici. Nihil enim clarius, & pulcrius, quàm Sol de die, & Luna plena de

nocte

& in nubibus arcus c
fidelis à Deo hominib
amplius fore diluvium
Christi in communi
Sol in d e undique te
perfectione fulget ut Lu
noctis: ubi admixta est p
simile est Iridi in nubi
17. Tu vero repulisti
Christum tuum.

hoc altera parte Psalmi
populi captivi, orat pr
que; quam etsi jurament
rogaui, ut eam impl
monendo Deum, que
vult servare pactur
promissisti bona, nun
repulisti nos à proce
nos, quos magni face
te Regem populi tui,
bedeciam, qui captiv
nem.

30. *Evertisti testam
in terra sanctuarii
reputat, quomodo Deu
populum suum. Eve
retractare pactum ini*

nocte, & in nubibus arcus caelestis, qui testis est fidelis à Deo hominibus datus, nunquam amplius fore diluvium aquarum. Porro Regnum Christi in communi prosperitate luget, ut Sol in die undique sereno; in communi perfectione fulget ut Luna plena in tenebris noctis: ubi admixta est persecutioni prosperitas, simile est Iridi in nubibus.

Ps. 37. Tu verò repulisti, & despexisti, distulisti Christum tuum.

In hac alterâ parte Psalmi Propheta in personâ populi captivi, orat pro implendâ promissione; quam etsi juramento firmaverit, vult tamen rogari, ut eam impleat. Orat autem, quasi admonendo Deum, quòd differendo non videatur velle servare pactum, & juramentum. *Tu verò promissisti bona, nunc verò reddis mala, quia repulisti nos à protectione tuâ, & despexisti nos, quos magni facere videbari: elongasti à te Regem populi tui, Jechoniam nempe, & Sedeciam, qui captivi ducti sunt in Babylonem.*

Ps. 38. Evertisti testamentum servi tui profanasti in terra sanctuarium eius.

Explicat, quomodo Deus repulerit, & despexerit populum suum. *Evertisti, h. e. videbaris retractare pactum initum cum servo tuo*

Da-

(0)
Negue nocedo in veritate mea. h. e. veritas, sive non offendam veritatem cui utique nocerem, si inimam facerem quod promisi. Negue profano, non profano pactum meum, illud non servando, procedunt &c. non irritabo promissionem secundum sensum literalem, sicut Davidis filii ejus erunt Christum. Semel juravi in sancto meo, si David semen ejus in aeternum manebit. Et iuramentum eius sicut Sol in confessione tua Luna perfecta in aeternum. &c. &c. sicut velit stabilire Davidis Regnum, sicca veritate; quia semel, h. e. immutabiliter juravi per sanctitatem meam. Si Deus hoc est, non Davidi mentiar. Tu juramentum: Semen ejus &c. filius meus in aeternum vivet, & Regnum aeternum erit. Juratum promissionem similitudine Solis, Luna plene, &c. &c. his significat Regnum, sicut Christi fore semper illustrem, &c. &c. non oblituram, seu invidiam, sicut Haezenci. Nihil enim clarior, quam Sol de die, & Luna per de nocte

David, quasi nolles ejus Regnum esse perpetuum. Petm serat Deus totam Palæstinam occupari ab Assyriis. Interim promissio Dei non erat intelligenda de Regno terreno, sed spiritali, & cælesti. *Profanasti* projiciendo in terram sacrum diadema ejus. Hoc contigit, deurbatis de solio Jechoniâ, & Sedeciâ.

ψ. 39. *Destruxisti omnes sepes ejus: posuisti fundamentum ejus formidinem.*

ψ. 40. *Diripuerunt eum omnes transeuntes viam, factus est opprobrium vicinis suis.*

Tu Deus nos protectione, & ope tuâ destituens, in causâ fuisti, ut, instar vineæ destructâ sepe, diriperemur ab hostibus Assyriis, & quidem sæpius: fecisti, ut, aliàs fortissimi milites, te deterente, facti sint timidi, & imbelles, ut hostibus nullo modo resistere possent. Diripuerunt populum Dei hostes, ut diripiunt vineas omnes transeuntes per viam, disjectis sepibus, vel maceris. Indè factum est, ut omnes vicini irrideant populum Dei, qui nulli hosti resistere valeat.

ψ. 41. *Exaltasti dexteram deprimentium eum, letificasti omnes inimicos ejus.*

ψ. 42. *Avertisti adjutorium gladii ejus, & non es auxiliatus ei in bello.*

Pergit narrare calamitates populi Dei, in

quas

indidit desertus à Deo, & avertisti adjutorium gladii ejus, ut facilius occuparetur. Indè verò secutus est, quod hostes ob tam factam avertisti adjutorium, nempe Regis, vel Regum, jam dicit idem clarius: *in bello: ideo Reges Jechoniâ, & Sedeciâ, & omnes Assyrii hostibus suis succubuerunt.* 43. *Destruxisti eum a fundamentis, & in terram collidisti.* 44. *Minorasti dies tenentium eum, & priorem partem priorum destruxisti, cessare fecisti vestigia Regis, quæ fortissima erant; & in terram, & confusione.* 45. *Usquequo Domine, & priorem partem priorum destruxisti, cessare fecisti vestigia Regis, quæ fortissima erant; & in terram, & confusione.* 46. *Usquequo Domine, & priorem partem priorum destruxisti, cessare fecisti vestigia Regis, quæ fortissima erant; & in terram, & confusione.* 47. *Usquequo Domine, & priorem partem priorum destruxisti, cessare fecisti vestigia Regis, quæ fortissima erant; & in terram, & confusione.* 48. *Usquequo Domine, & priorem partem priorum destruxisti, cessare fecisti vestigia Regis, quæ fortissima erant; & in terram, & confusione.* 49. *Usquequo Domine, & priorem partem priorum destruxisti, cessare fecisti vestigia Regis, quæ fortissima erant; & in terram, & confusione.* 50. *Usquequo Domine, & priorem partem priorum destruxisti, cessare fecisti vestigia Regis, quæ fortissima erant; & in terram, & confusione.*

rati nolles ejus Regnum esse perpetuum
 rari Iera Deus totam Palistinam oc-
 Assyriis. Interim promissa Dei non
 genda de Regno tecteno, sed spiri-
 estis, Profanasti projiciendo in ter-
 m diadema ejus. Hoc corrigi, de-
 sollo Jechoniâ, & Sedeciâ.
 Destruxisti omnes spes ejus, posuisti
 me ejus formidinem.
 Diruperunt eum omnes transcu-
 rans est opprobrium vicinis suis,
 nos protectione, & operta desti-
 causa fultis, ut, istas vineas destru-
 iriperemur ad hostibus Assyriis, &
 pius: fecisti, ut, alias fortissimi
 delerente, facti sint timidi, & im-
 hostibus nullo modo resistere pos-
 ipuerunt populum Dei hostes, ut
 vineas omnes transeuntes per viam,
 pibus, vel macetis. Inde factum est
 s vicini irideant populum Dei, qui
 ti resistere valeat.
 1. Exaltasti dexteram deprimendam
 rificasti omnes inimicos ejus.
 2. Avertisti adiutorium gladio
 exilium: in bello.
 it narrare calamitates populi Dei, in
 quas

quas incidit desertus à Deo. *Exaltasti, juvisti,*
roborasti hostes, ut facilius deprimerent po-
pulum tuum. Indè verò secuta est laetitia mag-
na apud hostes ob tam facilem victoriam.
Contrà verò avertisti adiutorium tuum à gla-
dio ejus, nempe Regis, vel exercitus populi
tui. Jam dicit idem clariùs: Non es auxiliat-
us ei in bello; ideo Reges Juda resistere ne-
quiverunt Assyriis hostibus suis

v. 43. *Destruxisti eum ab emundatione, & sedem ejus in terram collisisti.*

Posterior pars priorem obscuram expli-
 cat, *Destruxisti, cessare fecisti, spoliasti Re-*
gem vestibus Regiis, quæ mundissimæ, &
splendidissimæ erant; & thronum Regni ejus
detraxisti in terram, & confregisti.

v. 44. *Minorasti dies temporis ejus: perfudisti eum confusione.*

Hæc est ultima, & principa'i calamitas,
 quod, cum Deus promississet Davidi Regnum
 perpetuum, jam videretur illam promissâ
 æternitatem ad brevissimum tempus contrax-
 isse: nam illud Regnum temporale Davidis in
 Jechoniâ, & Sedeciâ finitum est; indè repletus
 est David in posteris suis confusione.

v. 45. *Usquequo Domine avertes in fine ne-
 xardeſcet sicut ignis iratus tuus?*

Hic

Hic jam incipit oratio pro acceleratione adventus Messiae, ut impleatur promissio jurata Dei. *Usquequo, quamdiu avertes faciem tuam in sinem, usque ad ultimam perniciem, sine spe reconciliationis? quamdiu exardescet indignatio tua, sicut ignis, qui non cessat, donec omnia in cinerem redegerit?*

ψ. 46. Memorare, quae mea substantia, nunquid enim vanè constituisti omnes filios hominum?

ψ. 47. Quis est homo, qui vivet, & non videbit mortem? eruet animam suam de manu inferi?

Ex brevitate hujus vitae desiderat illam aeternam, ideòque Deum rogat, ut citò mittat Messiam. *Memorare, quàm brevis, & ærumnosa sit subsistentia mea in terris. Num creasti homines, ut solùm hanc vitam viverent, tam brevem, tam ærumnis plenam? id enim esset frustra condidisse genus humanum, si nulla ejus pars finem ultimum attingeret. Quis est &c. quòd sit brevis, & ærumnosa hæc vita, ex eo patet, quia nemo potest mortem evadere. Nemo eruet animam suam de manu inferi: nam inferus nullo discrimine omnes mortales ad se trahit.*

ψ. 48. Ubi sunt misericordiae tuae antiquae, Domine, quas jurasti Davidi, apertius à Deo excusationis. Ubi sunt promissio tua magna olim facta in sacramento confirmasti: tuam jurans, ac dicens: Stabit, & thronus ejus, &c. Memor esto Domine, quod continui in te, &c. ratio, cur tanto affectu Messiae: quia infideles sunt populo Dei, quòd aeternum ex semine David vituperationis, quod opprobrium mihi objectum, ego continuo, h. e. tacerem non poteram ostendere, tam, vel brevi, accipere. Quod exprobraverunt, quod exprobraverunt Christi tui. faceret opprobrium, quod inimici Domini Dei, qualem compendiosa Deo pro tam amplius, nempe Regni sui.

Domine, quas jurasti David in veritate tua?

Hic apertius à Deo exorat impletionem promissionis. *Ubi sunt* promissiones ex misericordiâ tuâ magnâ olim factæ Davidi, quas etiam juramento confirmasti, per ipsam tuam veritatem jurans, ac dicens: *Semen ejus in eternum manebit, & thronus ejus, sicut dies cali?*

†. 49. *Memor esto Domine opprobrii servorum tuorum, quod continui in sinu meo multarum gentium.*

Alia ratio, cur tanto affectu petat adventum Messia: quia infideles exprobrare non cessabunt populo Dei, quòd frustra speraverit Regem æternum ex semine David. *Memor esto Domine vituperationis, quam patiuntur servi tui ab infidelibus: quod opprobrium, à multis gentibus mihi objectum, ego populus tuus in sinu meo continui, h. e. tacens, ac dolens tuli, quia non poteram ostendere promissionem Dei impletam, vel brevi, ac ceterò implendam.*

†. 50. *Quod exprobraverunt inimici tui Domine, quod exprobraverunt commutationem Christi tui.*

Hoc est opprobrium, quod portabat in sinu suo, quòd inimici Domini exprobrarent populo Dei, qualem compensationem habuisset David à Deo pro tam amplis promissis, destructionem nempe Regni sui.

†.

(0)
in incipit oratio pro acceleratione
Messia, ut impleatur promissio jurati
negno, quamdiu avertes facem tuam
utque ad ultimum pernicium. In spe
ationis / quamdiu exardet in manu
cur ignis, qui non cessat, donec omni
tem redeget?
Memorare, qua non substantia
num vane confutasti omnia filios ho-
Quis est homo, qui vivet. & non vi-
tem? eruet animam suam de manna
evitate hujus vite desiderat illam
, ideoque Deum rogat, ut cito tu-
am Memorare, quam brevis, &
sa sit substantia mea in terris. Non
nomnes, ut solus hanc vitam vive-
tam brevem, tam æternis plenam
esset frustra condidit genus huma-
si nulla ejus pars finem ultimum at-
Quis est &c. quod sit brevis, & æterni-
tate vite, ex eo patet, quia nemo potest
m evadere. Nemo eruet animam suam
in inferi: nam inferus nullo discrimine
s mortales ad se trahit.
48. Ubi sunt misericordia tua in secula
Dei

Ps. 91. Benedictus Dominus in aeternum: fiat, fiat.

Conclusio satis docet, Prophetam intellexisse, promissionem factam Davidi stabilem, & immutam fuisse, & omnino implendam tempore suo. *Benedictus* &c. laus, & gratiarum actio semper Domino deferatur, quoniam justus est in omnibus verbis, & sanctus in omnibus operibus suis. *Fiat, Fiat*, sive Amen, Amen, h. e. opto, ut fiat, seu Deus benedicatur in aeternum. Atque hic est finis libri tertii secundum Hebraeos.

PSALMUS LXXXIX.

Titulus: *Oratio Moysi hominis Dei. Inscríbitor Psalmus Moysi, quod ipsum loquentem inducat, qui scripsit creationem mundi, peccatum primorum parentum, & poenas inde secutas.*

Argumentum est oratio ad Deum pro humano genere, quod ob peccatum originale in maximas incidit calamitates, & auxilio gratiae assidue indiget, tum ut erumnas hujus vitae facilius toleret, tum ut ad gaudia aeterna perveniat.

Ps. 1. Domine refugium factus es nobis, à generatione in generationem.

Orditur à gratiarum actione pro acceptis beneficiis, quae est via obtinendi nova be-

ne-

Domine fatemur non inimicos; sed te protectorem generatione &c. h. e. oratione. Priusquam montes fierent, & orbis: à seculo: et Deus.

Deum semper potius in eum, quia ipse potens, sapiens, & bonus non solum ante incultam, & desertam, & habitabilem in aeternum, Ne

ostendat veram duratio immutabilis;

Ne avertas hominem, convertimini filii hominum orate Deum, ne finis averti huius vultus tui ad extremum veri boni fecerit &c. h. e. nam dixisti, tunc penitentiam tunc peccatas inspirationes;

Quoniam mille annis diei hesternae, quae p-

ne-

ne-

ne-

ne-

1. *Benedictus Dominus in terra.*

...suo satis docet, Prophetam intellexit
...tionem factam Davidi sub sem, &
...illo, & omnino implendum tempore
...dicitur Sc. laus, & gratiam actio
...omino deferatur, quoniam inquit est
...is uerbi, & sanctus in omnibus ope-
...Fiat, fiat, uve Amen, Amen, h. e.
...at, sed Deus benedicatur in æter-
...ne hic est finis libri terti secundum

PALMUS LXXXIX.

...s; Oratio Mosis homini Dei. Intri-
...r Psalmus Mosis, quod ipse inqum
...at, qui scripsit creationem mundi,
...primorum parentum, & parat uide-
...mentum est oratio ad Deum pro hi-
...vere, quod est peccatum originale in
...is incidit calamitate; Et auxilio graui
...redigat, cum ut armat huius uita sp
...ret, tam ut ad uitam æternam perueni-
...1. Domine refugium factus et mi-
...tione in generationem.
...tur a gratiam actione propiti-
...is, quæ est via obtinendi uide-

refugia. Domine fatemur nos variis periculis
esse obnoxios; sed te protectorem experti su-
mus a generatione Sc. h. e. omni tempore.

v. 2. *Priusquam montes fierent, aut forma-
retur terra, & orbis: a seculo, & usque in seculum
tu es Deus.*

Docet, Deum semper potuisse esse refugium
sperantibus in eum, quia ipse semper est, nem-
pe æquè potens, sapiens, & benignus. *Prius-
quam Sc.* non solum ante montes, ante *ter-
ram*, puta incultam, & desertam; ante *orbem*,
h. e. terram cultam, & habitabilem, sed etiam
es ab æterno in æternum. Non dicit *eras, eris*;
sed *es*, ut ostendat veram æternitatem Dei;
quæ est duratio immutabilis.

v. 3. *Ne auertas hominem in humilitatem,
& dixisti, convertimini filii hominum.*

Incipit orare Deum, ne sinat humanum ge-
nus perire. Ne sinas auerti humanum genus à
lumine vultus tui ad extremam abjectionem,
ut oblitum veri boni secedat eaduca, & pereat.
Et dixisti, h. e. nam *dixisti*; hortatus es homi-
nes ad pœnitentiam tum per Prophetas, tum
per internas inspirationes.

v. 4. *Quoniam mille anni ante oculos tuos
tanquam dies hesternæ, quæ præterit.*

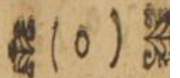

v. 5. *Et custodia in nocte, qua pro nihilo habentur, eorum anni erunt.*

Describit abjectionem hominis post Adæ peccatum ex brevitate vitæ comparatæ cum Dei æternitate. In vilitatem maximam conversi sumus, quoniam tu quidem æternus es, ita ut apud te mille anni sint velut una dies, quæ statim præterit, aut velut una nocturna vigilia, quæ tribus horis absolvitur. Hominum autem, qui ad tuam imaginem creati, & ideo semper vivere deberent, anni post peccatum numerantur inter ea, quæ pro nihilo habentur, h. e. sunt brevissimi, ac pene nulli.

v. 6. *Manè sicut herba transeat, manè floreat, & transeat: vespere decidat, induret, & arescat.*

Comparat annos vitæ cum scæno. Manè, primâ parte diei homo quasi herba vitens apparebit in pueritiâ, & non ibi sistet, sed mox transibit. Manè item in eâdem parte diei floreat in juventute, & nec ibi consistet, sed mox transibit. Vespere in alterâ parte ejusdem diei decidet in virilitate, flore scilicet juventutis cadente; indurabitur in senectute, amisso vigore virilitatis, & arescet in morte, siccato humore vitæ. Illud transeat, floreat &c, hebraicè est transibit, floreat &c.

7. *Quia defecimus iri-*
sturbati sumus.

causam brevitatis vi
tam iram Dei, quam i
dit. Defecimus, morta
ritavimus iram tuam,
mortis horrore ob furor
antea vivebamus, Deus
proprie, h. e. non parcat pe

8. *Posuisti iniquitat-*
em: seculum nostrum

causat, causam brevitatis
Dei; jam dicit, causam
originale, quod voca

dit nobis commune fu
& continet. *Posuisti*
peccata nostra: *seculu*
vires vitæ, seu temporis
virescit, ut earum turpi
viresceret.

9. *Quoniam omnes*
in ira tua defecimus.
quod Deus viderit, & co
ntra, pena ipsa me
colat. Quoniam om
ni, ut nulli jam super sin

v. 7. *Quia defecimus in iratua, & in furore tuo turbati sumus.*

Dicit, causam brevitatis vitæ nostræ esse justissimam iram Dei, quam iniquitas humana succendit. *Defecimus*, mortales effecti sumus, quia irritavimus iram tuam, & conturbati sumus mortis horrore ob furorem tuum, qui securi antea vivebamus. *Deus furit, irascitur* impropriè, h. e. non parcit peccatori, sed punit.

v. 8. *Posuisti iniquitates nostras in conspectu tuo : seculum nostrum in illuminatione vultus tui.*

Dixerat, causam brevitatis vitæ nostræ fuisse iram Dei; jam dicit, causam iræ Dei fuisse peccatum originale, quod vocat *nostras iniquitates* quia nobis commune fuit, & plures malitias in se continet. *Posuisti ante conspectum tuum peccata nostra : seculum &c.* idem est: iniquitates vitæ, seu temporis nostri luce vultus tui detexisti, ut earum turpitudine nota esset, & justè puniretur.

v. 9. *Quoniam omnes dies nostri defecerunt; & in iratua defecimus.*

Quòd Deus viderit, & condemnaverit peccata nostra, pœna ipsa mortis nobis inflictæ demonstrat. Quoniam omnes dies nostri abierunt, ut nulli jam supersint; imò & nos cum

(0)
Et cyprianus in nocte, que pro tribu
er, eorum anni erunt,
tribus abiectionem hominis post Adæ
m ex brevitatis vitæ comparata cum
ritate, in vilitatem maximam con
tus, quoniam tu quidem æternus es,
nod te mille anni sint velut una dies,
m præterit, aut velut una nocturna
quæ tribus horis absolvitur. Homi
m, qui ad tuam imaginem creati, &
per vivere deberent, anni post pecca
berantur iniet ea, quæ pro nobis habent
c. sunt brevissimi ac penesultia.
Mane sicut herba transeat, mane fru
stranseat: vespere decidat, mane &
comparat annos vitæ cum sæculo. Man
bate diei homo quasi herba virens ap
t in pueritia, & non ibi dicitur, sed mor
it. Mane item in eadem parte diei flore
venture, & nec ibi consistet, sed mor
dit. Vespere in altera parte ejusdem die
r in vilitate, flore scilicet juventutis cæce
naturatur in senectute, amisso vigore ju
s, & arefecit in morte, siccatio hinc
illud transeat, foreat &c., herbat ut
ut, foreat &c.

illis consumpti sumus. Si Adam non peccasset, fluxissent dies, sed fluere non cessassent, nec nos cum illis defecissemus.

¶ 10. *Anni nostri sicut aranea meditantur; dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta anni.*

¶ 11. *Si autem in potentatibus, octoginta anni, & amplius eorum labor, & dolor.*

Dixit, mortem esse pœnam peccati; jam addit, vitam ipsam esse miseram, & brevem. *Anni nostri*, h. e. tempus vitæ nostræ exercebitur vanis laboribus, doloribus, timoribus, suspitionibus in temporalibus bonis procurandis, & talibus malis avertendis sicut aranea exercetur in texendis retibus, omni re fragilibus, non sinè propriæ substantiæ consumptione. *Dies annorum nostrorum in ipsis*, h. e. tempus vitæ nostræ in se ipso conclusum, ac definitum, non transcendit ultra 70. annos; & in robustioribus usque ad 80.; & si quid ultra sit, erit ætas infirma, variis malis, & ærumnis obnoxia.

¶ 12. *Quoniam supervenit in consuetudo, & corripiemur.*

Quoniam pro veruntamen, vel certè ex labore, & dolore senectutis hoc boni consequimur, ut, deposito fastu juvenili, humiliemur,

&

involucamus, ac inde co-
proiecti esse Deo, & id
superest, in ejus timore

13. *Quis novit potestatem
tuam iram tuam dinumerare
gravitate pœnæ inflig-
gentem veritatem iræ Dei
cogitando poterit affec-
tuositas iræ tuæ, Domine
timere, quantum timorem
mensurare*

14. *Dexteram tuam
in corde in sapientia.*

propterea pro genere hu-
manum justè punivit pœnam
recordari respicere, &
tempus vitæ mortalis pe-
nitentiam ut jam tandem inno-
centiam qua nos per gratiæ tuæ
beneficentiam. Et simul nota-
re Prophetas, Apostolos
non falsâ hujus mundi

15. *Convertere Domine
in servos tuos
non cogat. Tu, Domine*

non impri somus. Si Adam non peccasset,
fem dies, sed fluere non cessalim, nec nos
illis detecilemus.

10. *Anni nostri sicut aranea medita-*
die annorum nostrorum in septua-
ginti.

11. *Si autem in potentatibus, utrogintis*
amplius eorum labor, & dolor.

12. *mortem esse penam peccatorum ad-*
im ipsam esse miseram, & deevem.

13. *h. e. tempus vite nostrae exercebi-*
laboribus, doloribus, timoribus, iust-
bus in temporalibus bonis procuran-
talibus malis avertendis sicut aranea

14. *in texendis retibus, omni re fragilio-*
non sine propria substantia conlampi-
es annorum nostrorum in ipso, h. e. tem-

15. *pe nostrae in se ipso conculsum, ac den-*
non transcendit ultra 70. annos; & in

16. *notius usque ad 80.; & si quid ultra sit,*
as infirma, variis malis, & arumnis ob-

17. *Quoniam supervenit in infirmitate*
ripiemur.

18. *nomiam pro veritatem, vel certitate*
& dolore lenitatis hoc boni contem-

19. *ut, deposito fastu juvenili, humilitate,*
&

& mansuescamus, ac inde *corripiamur*, disca-
mus subjecti esse Deo, & id parum temporis,
quod superest, in ejus timore & amore consu-
mere.

¶ 13. *Quis novit potestatem irae tuae, & pra-*
timore tuo iram tuam dinumerare?

Ex gravitate poenae inflictæ peccato Adæ
colligit severitatem iræ Dei adversus peccata.
Quis cogitando poterit assequi, quanta sit vis,
& efficacitas iræ tuæ, Domine? quis poterit te
tantum timere, quantum timendus es, & juxta
hunc timorem mensurare magnitudinem iræ
tuæ?

¶ 14. *Dexteram tuam sic notam fac, &*
eruditos corde in sapientia.

Incipit orare pro genere humano, ut, sicut
Deus illud justè punivit poenâ mortalitatis, ita
misericorditer respicere, & adjuvare dignetur
in hujus vitæ mortalis peregrinatione. Fac
Deus, ut jam tandem innotescat nobis dextera
tua, quâ nos per gratiæ tuæ munera suscipias,
& sustentas. Et simul notos fac nobis homi-
nes &c. Prophetas, Apostolos, qui habebant cor
verâ, non falsâ hujus mundi sapientiâ eruditum.

¶ 15. *Convertere Domine usquequò, &*
depreabilis esto super servos tuos.

Idem rogat. Tu, Domine, avertisti à nobis

faciem tuam, iratus nobis propter peccata nostra; sed aliquando tandem placatus convertere ad nos, & respice nos oculo benignitatis tuæ: & sine te exorati à servis tuis, quos ipse formasti, & alis, ac sustentas in obsequium tuum.

✠. 16. *Repleti sumus manè misericordia tua, exultavimus, & delectati sumus omnibus diebus nostris.*

✠. 17. *Letati sumus pro diebus, quibus nos humiliasti, annis, quibus vidimus mala.*

Hæc pertinent ad tempus patriæ. Initio veræ illius diei, quo Solem justitiæ aspicerе cœpimus, repleti sumus magnâ illâ misericordiâ tuâ, quæ nullum locum miseriæ relinquit. Ideo *exultavimus &c.* hoc restat beatissimis, & liberatis à malis omnibus, ut exultantes laudent Deum, eoque fruantur. Etiam *letati sumus pro diebus &c.* & *pro annis &c.* nam dulciora sunt bona post experientiam malorum, & ipsa patientia in malis hæc nobis tanta bona promeruit.

✠. 18. *Respice in servos tuos, & in opera tua, & dirige filios eorum.*

Postquam petivit summum bonum, quod est finis ultimus hominis, & actionum nostrarum, jam petit media, seu gratiam bene ope-

ran-

Respice, illumina servos tuos, & respice in opera tua, & dirige filios eorum, ut omnes mandatorum perseverent.

Et sit splendor Domini.

Opera manuum tuarum.

Opera manuum tuarum.

petit aliis verbis, ut

quod petit. Sit splendor

est: Deus ut Sol respice

tu præsidens noster,

legem tuam servamus,

opera manuum nostrarum pe-

opera omnia revocavit

est radix omnium,

PSALMUS

Titulus: Laus Cantici.

et multis codicibus

putatur autem postea

Psalmum à Davide

à Moysè, cujus menti

argumentum Psalmi et

H

randi. *Respice, illumina servos tuos, & accende ad amorem tuum : & respice in opera bona, quæ tu operari cæpisti in illis. Respice etiam in filios servorum tuorum, seu naturales, seu spirituales, ut omnes te dirigente, in viâ mandatorum perseverent, & tandem salventur.*

Ps. 129. Et sit splendor Domini Dei nostri super nos, & opera manuum nostrarum dirige super nos : & opus manuum nostrarum dirige.

Idem petit aliis verbis, ut ostendat, se valde optare, quod petit. *Sit splendor &c. & respice idem est : Deus ut Sol respiciendo illuminat. Et opera &c. tu præsidens nobis, fac, ut rectè operemur, legem tuam semper sequendo. Et opus manuum nostrarum perseveranter dirige.* Ostendit opera omnia revocari ad unum opus, quod est radix omnium, nempe opus charitatis.

PSALMUS XC.

Titulus: *Laus Cantici David. In Hebraicis, & multis codicibus grecis hic titulus deest : putatur autem postea additus, ut intelligerentur, Psalmum à Davide fuisse compositum, non à Moyse, cujus mentio fit in Psalmi precedentis titulo.*

Argumentum Psalmi est *cohortatio ad fidu-*